Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

فهرست

سریزه.. ۱
لمونځ ۵
نیت او هدف ۱۰
قبله.. ۱۳
د لمانځه حرکات... ۱۷
قیـام ۱۹
تسبیح.. ۲۲
تعوذ ۲۴
فاتحه ۲۶
د الله جل جلاله د اسماوو لنډه پېژندنه.................... ۳۹
قرائت ۴۲
رکوع... ۴۴
سجده.. ۴۹
قعده ۵۳
دعرفات دعا ۵۸
د طایف دعا ۶۰
سلام... ۶۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

لمونځ د ښېګنو سرچينه.. ۶۳
لمونځ د مضطرب زړه درمل.. ۶۹
په جګړوکي د بري عامل.. ۷۵
د اسلامي حکومت لومړۍ دنده ۷۸
د ناصالح خلف ننبه... ۸۱
لمونځ دکچه خويونو مانع ۸۳
د مسجد سمسوروونکی.. ۸۷
د مسجد آداب ۹۱
د لمانځه او جماعت تارك ۹۸
قنوت... ۱۰۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحیم

سریزه

لمونځ ترټولو مهم او ستر عبادت دی، په اسلام کي تربل هر عبادت نه پر لمانځه زیات تأکید شوی، هومره تأکید چي پربښودل ئې له اسلام نه د وتلو نښه او په ادا کولو کي ئې کسالت د نفاق علامت ګڼل شوې، ګواکي دا لمونځ دی چي مسلمان له کافر نه او مؤمن له منافق نه بېلوي. د لمانځه په اهمیت هلته پوهېدی شو چي په قرآن کي د هغه په هکله په جدي او مکرر تأکید او پخپله د لمانځه د حرکاتو اوالفاظو په معنی او مقصد پوه شو.

متأسفانه له اسلام نه د لېري والي او د اسلامي عباداتو له روح او مقصد نه د بې خبرۍ په وجه، نن نه یوازي په عوامو کي، بلکي په اسلام د پوهي مدعیانو کي هم لمونځ په یوه شکلي او تشریفاتي حرکت یا دود او عادت بدل شوی.

ښايي تاسو فکر وکړئ چي که د لمانځه حرکات او الفاظ مو

(c) ketabton.com: The Digital Library

د فقهي احکامو مطابق وي نو حتماً به مو لمونځ مکمل او د الله په نزد مقبول وي. خو کېدی شي حقيقت داسي نه وي. زه بلنه درکوم چي لومړی دا رساله ولولئ، بيا د خپل لمانځه په هکله قضاوت وکړئ چي ستاسو لمونځ، عبادت دی که عادت؟ او څومره بايد د خپلو لمونځونو د قبلېدو طمع ولرئ؟

په حقيقت کي لمونځ، الله ته د وړاندي کېدو لپاره، له خاص احساس او شعور نه راولاړ شوي ځانګړي ارادي حرکات او اقوال دي چي که د لمانځه له پيل نه ترپايه مراعات نشي لمونځ ناقص دی.

پدې لنډې رسالې کي به د لمانځه په اړه په لاندي مسايلو بحث کوو:

د لمانځه نيت او هدف ئې.

قبله او مقصد ئې.

د لمانځه حرکات او محرکات ئې.

الفاظ او معنا ئې.

روحيه او مربوط شعور ئې.

د لمانځه اغېزې.

خدايه! زمونږ هغه لمونځونه د خپل وسيع کرم او لطف له مخي قبول کړې چي نه ئې د حرکاتو په مفهوم او مقصد پوهېدو

(c) ketabton.com: The Digital Library

او نه ئې د الفاظو په معنا ، هم ئې له روح نه غافل وو او هم له غوښتنو ، له پلار نیکه نه په میراث پاتې د یوه دود ، دستور او یا یوه تکراري عادت په څېر مو ترسره کړی. حرکات او الفاظ مو د فقهي احکامو مطابق، خو له روح، معنی او شعور نه خالي.

الهي! مونږ ته د هغه لمانځه توفیق او خوند راپه برخه کړې چې د مؤمن معراج دی، د معنوي ارتقا په لور ئې د روح د الوتنې مهال، له محبوب معبود سره وصال، د جهاد په سنګرونو کې وسله او ډال، په ستونزو او کړاوونو کې د مستعان خدای جل شأنه د مرستې ترلاسه کولو ذریعه، پرېشانه زړونو لپاره ډاډ ، د بېچاره وو چاره، د لار ورکو لارښود ، له منکر نه د مخنیوي وسیله، د دعاګانو د اجابت واسطه او د بنده له بندګي نه د کاملې آزادۍ د قیامونو مقدمه ده.

په رښتیا ، چا چې د الله له ښه پېژندو وروسته په واقعي معنا او شعوري توګه خدای جل شأنه ته مخ کړی وي، ده ته د تسلیمۍ په مفهوم ئې لاسونه اوچت کړي وي، په ژبه او په خپل هر حرکت سره ئې د ده په عظمت او لویې اعتراف کړی وي، هغه ته لاس په نامه درېدلی وي او له الله جل شأنه سره ئې پدې خبرې مسلسل او مکرر تعهد کړی وي چې له تا نه پرته د بل چا عبادت نه کوم، له تا نه پرته بل چا ته د احتیاج لاس نه اوږدوم. او له زړه نه ئې په شعوري توګه خدای جل جلاله ته انحنا کړې وي او د هغه په وړاندې ئې د انقیاد تندی پر ځمکه ایښی وي، څنګه ممکن ده

چي داسي انسان به له خدايه پرته بل ته سر ټيټ کړی، څنګه به د بل بندګي وکړي او څنګه به د شيطان په پله پل کېږدي او په ناروا لارو به د تلو اراده وکړي؟!

د لمانځه په معنا، تاثير او د انسان او د ده د ټولني په جوړولو کي د هغه په اغېز د ښه پوهېدو لپاره دا رساله ليکل شوې. هيله مي دا ده چي هرڅوك د دې رسالې له لوستلو نه وروسته لمونځ کوي ما له خپلو دعاګانو هېر نکړي.

اللهم لاتجعلنا من اَلّمُصلّينَ الّذِينَ هُمْ عَن صلاتهِمْ ساهُونَ

الهي! له هغو لمونځ کوونکو څخه مو ومه ګرځوې چي له خپل لمانځه نه غافل وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لمونځ

د الصلوة ښه او دقیقه لغوي معنی لمونځ ده چي له لمانځني او تجلیل نه اخیستل شوی، یعنی لمونځ په حقیقت کي د خدای جل شأنه په جلال او عظمت اعتراف کول دي. د لمانځه په الفاظو او حرکاتو سره د لوی خدای لمانځنه او تعظیم ترسره کېږي.

ځیني د الصلوة ریښه صلة ګڼي چي پدې توګه لمونځ د الله او بنده ترمنځ د پیوستون او د اړیکو ټینګولو معنا ورکوي. په حقیقت کي لمونځ هم د انسان رابطه له الله جل شأنه سره په مکرر او پرله پسې ډول ټینګوي او هم انسانان په خپلو منځونو کي یو بل ته نږدې کوي او د دوی بېلې بېلې قبلې یو کوي.

ستاسو لمونځ، یو مقدس روحاني ملکوتي سفر او د الله په لوري د روح الوتنه ده. ته غواړې له الله تعالی سره خپلې اړیکي تجدید کړې، د هغه په وړاندې ودرېږې او له هغه سره مخامخ

(c) ketabton.com: The Digital Library

تکلم وکړي، د همدې لپاره باید ستا هرڅه پاك او ستره وي، دا مقدس سفر له تا نه د عقیدې پاکوالی، د وجود پاکي، د ودرېدو د ځای پاکوالی او د جامو پاکي غواړي.

باید دې ته متوجه وې چي که الله جل شأنه ستا لمونځ، له معمولي ظاهري نجاست او ناپاکۍ سره نه قبلوي، نو په هغه صورت کي به څنگه ستا لمونځ قبول کړي چي:

ستا عقیده د شرك په رجس او پلیدي ناپاکه او ستا افکار او عزایم د شیطان له ناولو وسوسو ډك وي.

ستا د وجود سلول سلول له حرامو جوړ شوی وي، ستا مطعم حرام، ستا ملبس حرام، ستا د معیشت د تامین لاري چاري حرامي، ستا کار کسب، راکړه ورکړه بیع او شراء حرامه. د تن جامې دي حرامي او له حرامو لارو ترلاسه شوې، د خیانت، رشوت، غلا، د بل په حق د تېري له لاري.

ستا مصلی او هغه ځمکه چي ته ورباندي ودرېږې او الله جل جلاله ته ورباندي سجده کوې، په ظاهر کي پاکه، خو په باطن کي له حرامو لارو ترلاسه شوې.

ما ته ووایه! له دې ناپاکۍ او نجاست سره سره به، پاك رب چي یوازي د پاك بنده پاك عبادت قبلوي، ستا داسي لمونځ څنگه قبول کړي؟

پیغمبر علیه السلام فرمایي: د هغه چا دعا به الله جل شأنه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځنګه قبوله کړي چي که څه هم له لېري ځايه، له اوږده مزل نه وروسته کعبې ته رسېدلی، د اوږده سفر آثار ئې په خيرنو جامو او په دوړو لړلو ويښتانو کي څرګند دي، د حجرالاسود مخي ته ولاړ دی، د دعا لاسونه ئې اوچت کړي، خو مطعم (خواړه) ئې حرام دي او ملبس (جامې) ئې حرامي دي!!

عن ابي هريرة (رضي الله عنه) عن النبي صلی الله عليه وسلم قال في الرجل يطيل السفر اشعث اغبريمد يديه الی السماء يارب يارب، ومطعمه حرام وملبسه حرام وغذي بالحرام فانی يستجابُ لَهُ.

زما لمونځ کوونکيه وروره!

ته د لمانځه لپاره اودس کوې، ستا اودس يوه ظاهري بڼه لري چي د مخ، لاس، پښو پرېمنځل او د سر مسح کول دي خو د دې ظاهري حرکت ترشا ژور معنوي مفاهيم مضمر دي. د دې حرکت معنا او تقاضا دا ده چي له هر هغه ناولي او حرام کار نه چي په لاس تر سره کېږي، لاسونه پرېمنځم، خپل لاس تل پاك ساتم، له داسي عمل نه چي الله ته مي مختورن کړي ډډه کوم، غواړم مخ مي تل سپين وي، په طمعي او سوال سره خپل وقار او عزت نه ختموم.

خو له مي پاکه ساتم، نه حرام خوراك پرې کوم او نه حرامه وينا، له هري ناپاکي خبري، دروغ، دوکې، غيبت، نمامت او شيطانت نه ئې خوندي ساتم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

له سرنه مي ټول غلط افکار، ناجایز عزایم، ناروا شیطاني منصوبې، د مسلمان لپاره دسیسې، له باطل سره علاقه او له مفسدینو سره تعلق، لېرې غورځوم، په خپل سر پاك لاس راکاږم او هر راز پلیدي ترې پاکوم.

پښې مي مینځم، په پښو مي د حرام کار په لوري له تګ نه ډډه کوم، دا پښې به ما فقط د الله په لوري او د حق په پاکیزه لار بیایي او هیڅکله به د پلید شیطان په ناولي پل، پل کښېنږدم.

ستا د لاس، مخ او پښو پرېمنځلو او د سر مسح کولو به څه اهمیت وي که همدا جوارح دي ټول په حرامو کړو وړو کي مصروف او سلول سلول دي له حرامو ډك او شپه ورځ د پلید شیطان په خدمت کي وي.

هغه ژبه چي له اودس او لمانځه نه مخکي او وروسته په حرامه وینا خوځېږي، هغه لاسونه چي په ناولو کارونو اخته وي، هغه ګوتي چي ناروا لیکني کوي، د باطل په خدمت کي او د ظالم ظلم توجیه کوي او د مفسد تکریم او ستاینه کوي، څنګه ومنم چي دا خو له، دا ګوتي او دا لاسونه پرېمنځل شوي؟! پداسي پرېمنځلو سره خو انسان کولی شي له اسرارو نه بې خبره انسان دوکه کړي خو علیم، خبیر او په اسرارو پوه خدای به څنګه دوکه کړي؟!

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

نيت او هدف

ته به گمان کوې چي ښايي د لمانځه نيت يوازي همدا څو الفاظ دي چي په ژبه ئې تکراروې: د دې وخت دومره رکعته لمونځ کوم... پدې امام پسې مي اقتدا وکړه، مخ مي د قبلې په لوري کړ...)

خو کېدی شي په خولې د همدې الفاظو له تکرار سره سره، تا اصلاً د لمانځه نيت نه وي کړی، دا ځکه چي نيت د زړه کار دی نه د ژبي.

ستا نيت په هغه صورت کي صحيح دی چي د زړه له کومي دي ويلي وي چي: د الله جل جلاله په وړاندي ودرېږم، د ده د رضا د حصول لپاره، له ده سره د راز او نياز په خاطر، د ده د لمانځني او له ده سره د خپل پيوستون ټينگولو لپاره د ده له امر سره سم

(c) ketabton.com: The Digital Library

لمونځ کوم. هغه زما رب دی، زما د هرڅه واکمن دی، د هستي هرڅه د ده په اختیار کي دي، د مرگ، ژوند فیصله هغه کوي، همدی دی چي رزق او روزي راکوي، زما د عزت او ذلت پریکړه هغه کوي، زه په هرڅه کي هغه ته اړیم، زما سترگي د ده په اراده لار راته ښیي، زما زړه، دماغ، اعصاب او حواس د ده په امر کار کوي. زما خوب ویښه د ده په امر ده، زما مشکلات هغه راته آسانوي، له کړاوونو د وتلو لاري هغه راته پرانیزي، پدې عالم کي یوازي هغه څه کېدی شي چي دی ئې وغواړي او څه چي دی ئې کېدل وغواړي که څه هم ټول عالم د هغه د مخنیوي لپاره ملاوتړي هرومرو به ترسره کېږي، او څه چي دی ئې ونه غواړي نشي کېدی، که څه هم د کائناتو ټول ځواکونه د هغه د تحقق هڅه وکړي.

چي کله ته په همدې نیت او له همدې شعور سره په لمانځه ودرېدلی یې، نو تا واقعاً د لمانځه نیت کړی.

ستا لمونځ، په همدې نیت او د هغه ترشا له همدې ایماني شعور سره، د الله اکبر په ستر شعار پیل کېږي، ستا د نیت خلاصه او ستا د هغه خاص شعور او انگېرني حاصل په همدې شعار کي راڅرگند شوی:

الله جل جلاله تر ټولو ستر دی.

تر هغه هم چي زه ئې فکر کوم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

او زه چي همدا اوس اوس په خپل لمانځه سره څه کوم د الله د عظمت او لويي په وړاندي ډېر ډېر وړوکی حرکت دی، هغه ترديږ ډېر ډېر ستر دی.

که تا په ربښتيا او د زړه له کومي او په شعوري توګه دا شعار ورکړی وي، نو په خدای قسم چي له الله نه پرته به هيڅکله د هيچا لويي په تا کي وېره او حيرانتيا راو لاړه نکړي، د دنيا هر ستر ځواك به د الله جل جلاله د لويي په مقابل کي تا ته وړوکی او ضعيف مخلوق بريښي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

قبله

ته د دنيا د ټولو مسلمانانو سره يوځای هره ورځ څو څو ځله، د يوه خاص ځای په لوري مخ کوې او لمونځ ترسره کوې چې هغه ستا او د دوی ګډه يوازنۍ قبله (مخ لوری) دی.

هغه د خدای کور (بيت الله) دی، يعنی ته له خپلو نورو مسلمانو ورونړو سره يوځای په وار وار د خدای جل جلاله د کور په لوري مخه کوې او پدې سره عملاً دا عزم اعلانوې چې له الله جل جلاله نه پرته د بل چا کورته نه مخه کوم، نه پناه ورړم او نه ئې دره ټکوم.

ته ډېر خلك دا سي ګورې چې قبله ئې د الله جل جلاله کور نه، بلکي د دنيا د واکمنانو قصرونه وي، مخه ئې همدې قصرونو ته، طمع ئې له همدې قصرونو نه، وېره ئې له همدې قصرونو نه،

(c) ketabton.com: The Digital Library

طواف ئې د همدې قصرونو، د دې قصرونو د خاوندانو احترام ئې په زړه کې او د دوی لويي او عظمت ئې په دماغ مسلط.

آه، څومره ډېر خلك داسي ګورم چي په ظاهركي ئې مخه د خدای د كور په لوري وي خو په حقيقت كي د دوی د زړونو قبلې نوري وي، په هماغه وخت كي چي د بيت الله په لوري ئې مخه وي، زړه ئې نورو قبلو ته متوجه وي.

هغه څوك چي په شپه ورځ كي پنځه ځله په واقعي معنی او له دې شعور سره قبلې ته مخه كوي چي زه د ځمكي او آسمانونو او ټول عالم د رب د كور لوري ته مخه كوم او د هغه دروازه ټكوم، آيا ممكنه ده بلې دړې ته ودرېږي او د بل كور طواف وكړي؟

د كور يووالی د هغه كور اوسېدونكي سره متحد كوي او په دوی كي د يووالي احساس راولاړوي، د يوې كورنۍ غړي پدې خاطر يوه كورنۍ او يو موټی وي چي كور ئې ګډ دی، د يوه ټبر خلك د كور د بېلوالي په وجه ورو ورو هومره سره لېري شي لكه پردي.

له نورو سره يوځای د الله د كور په لوري مخه كول او د يوه معبود دړې ته د ودرېدو معنی دا ده چي ستا د قبلې ورور، ستا ورور او ستا د لويې ديني كورنۍ غړی دی.

ډېر خلك داسي دي چي د قبلې د سم او دقيق استقامت معلومولو لپاره ښه غور او احتياط كوي، حتی قطب نما په جيب

(c) ketabton.com: The Digital Library

کي ګرځوي، خو که د دوی د زړه کيفيت معلوم کړې پوه به شې چي د دوی د زړونو قبلې څومره کږې دي او څومره له اصلي قبلې په معنوي لحاظ کاږه ودرېږي.

ډېر د تقوی مدعيان بيا داسي دي چي بل کس په څو سانتي متره، د ده له تخميني قبلې نه يوې بلي خوا ته په ودرېدو تکفيروي، پداسي حال کي چي د قبلې مالك خدای، هغه چاته چي نيت ئې سم وي او د قبلې په لوري د خپل استقامت سمولو لازم دقت او احتياط ئې کړی وي وايي:

فَأَيْنَمَا تُوَلُّوا فَثَمَّ وَجْهُ اللّهِ البقرة: ۱۱۵

نو هري خواته چي مخ کړئ، اللّٰه په هماغه لوري کي دی.

پدې حالت کي چي هري خواته لمونځ وکړې ستا لمونځ قبلېږي که څه هم اشتباهاً له قبلې نه بل لوري ته ودرېدلی وې. ډېر جنابان بيا داسي دي چي له بل سره په يوې فرعي او جزئي مسئلې کي د اختلاف په وجه، د خپلي قبلې ورور تکفيروي او د هغه په خلاف هرڅه ويل او هر څه کول جائز ګڼي. حال دا چي د قبلې په مقصد پوه، زمونږ د مذهب امام ابوحنيفه (رح) وايي:

لانُکفرُ اهل قبلتنا

مونږ د خپلي قبلې اهل نه تکفيروو.

په داسي حال کي چي د قبلې د يووالي يو ستر مقصد او هدف دا دی چي د دنيا ټول مسلمانان متحد کړي، خو متأسفانه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ناپوهان او جاهلان له هماغه څه نه چې علیم او حکیم خدای جل جلاله د مؤمنانو د یووالي لپاره ټاکلي، د اختلاف او افتراق وسیله جوړوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د لمانځه حرکات

ستا لمونځ له ګڼ شمېر ډېرو مهمو او با مقصده حرکاتو نه جوړ شوی چي هر یو ئې ځانګړی محرك، علت او حکمت لري.

لومړی حرکت، له لومړي تکبیر سره د دواړو لاسونو پورته کول دي.

ته پوهېږې چي د دنیا په ګوټ ګوټ کي د ټولو انساني ټولنو ترمنځ دا عادت او دود دی چي کله یو بل ته تسلمېږي او د هغه په خلاف له جګړي لاس اخلي نو لاسونه پورته کړي. د لاسونو دا راز پورته کول له جګړي د لاس اخستلو او د تسلیمۍ نښه ده. ته د لمانځه په پیل کي، د الله جل شأنه په وړاندي، پدې حرکت سره له بغاوت نه لاس اخلې او له الله جل جلاله او د ده له سننو سره له جګړي نه خپل برائت او بیزاري او د الله جل جلاله په مقابل کي خپله کامله تسلیمي او انقیاد اعلانوې. ښایي تا به په کومي

(c) ketabton.com: The Digital Library

جګړې کې، کوم کس داسي ليدلی وي چي د بل په وړاندي ئې لاسونه اوچت کړي وي او د ده له دې حرکت نه ته ښه پوهېدلی يې چي پدې سره هغه مقابل طرف ته څه پيغام لېږل غوښتل او د ځان له خوا ئې هغه ته د کومې خبري اطمينان ورکولو. خو ما ته وو ايه:

آيا کله د لمانځه په ابتدا کي، د تکبير تحريمه او الله اکبر په ويلو او د لاسونو د پورته کولو په دوران کي، ستا په زړه کي دا خبره راګرځېدلې چي زه د الله په وړاندي له هر راز بغاوت نه لاس اخلم او خدای ته خپله کامله تسليمي اعلانوم؟ که له دې شعور او احساس سره تا خپل لاسونه نه وي پورته کړي نو ما ته وو ايه چي لدې حرکت نه ستا مقصد څه وو؟ هسي يو تقليدي، بې روحه او بې مقصده حرکت؟

عجيبه ده چي ځيني پدې خبره خپلو منځونو کي په شديد اختلاف کي لوېږي چي له تکبير تحريمه سره بايد لاسونه ترغوږونو پوري اوچت شي او که د غوږونو او اوږو ترمنځ او که تر اوږو پوري؟ حال دا چي د هر يوه لپاره د پيغمبر عليه السلام په عمل استناد شوی. خو پدې خبري نه فکر کوي او نه بحث چي د دې حرکت اصلي مقصد څه دی؟ محرك ئې څه او بايد د کوم احساس او شعور مظهر وي؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

قيام

آيا ستا په ژوند کي کله داسي واقع شوي چي د کوم ستر واکمن دربار ته حاضر شوی وې؟ داسي واکمن چي گمان دي کولو، ته ده ته اړ يې او هغه ستا د احتياجاتو په رفع کولو او ستا د غوښتنو په ترسره کولو قادر وو او تا غوښتل چي د هغه په وړاندي د خپل اخلاص، منني او اطاعت مراتب ثرگند کړې؟ ما ته رښتيا ووايه چي پدې وخت کي ستا د ودرېدو کيفيت، د وينا ثرنگوالی، د احساساتو مظاهره، ثنگه او له کوم احساس او شعور سره توأم او يوځای وو؟

د الله په وړاندي، په لمانځه کي ستا د قيام حالت، ستا د وينا، مشاعرو او احساساتو کيفيت، بايد تر هغه نه ډېر ډېر تفاوت ولري.

لاس په نامه ودرېدل، په حقيقت کي د کامل اطاعت او منني او د خپل آقا اوامرو ته د انقياد نښه ده. ته پدې حرکت سره شيې

(c) ketabton.com: The Digital Library

چي د الله جل جلاله مطيع بنده او د هغه د هر امر ترسره كولو ته چمتو يې.

آيا ستا په ژوند كي كله داسي هم واقع شوي چي تا په لمانځه كي د قيام په وخت كي داسي انګېرلې وي چي ته اوس اوس د ځمكي او آسمانونو د ستر مالك الملك رب په وړاندي ولاړ يې؟ داسي چي ته يې په خپلو سترګو ګورې، او كه داسي نه وي او ته لاتر اوسه په روحي او معنوي لحاظ دومره لوړ او اوچت نه يې تللى نو كم له كمه دا احساس كوې چي الله جل شأنه، همدا اوس اوس تا ته ګوري او ستا هر حركتويني او هره خبره دي اوري. كه كومه ورځ، په كوم لمانځه كي، تا ته په خپل قيام كي همدا حالت راپيدا شوى وي همدا او فقط همدا ستا واقعي لمونځ وو. خو كه تر اوسه هيڅكله داسي نه وي شوي، نو زه تا ته وايم چي تا لاتراوسه لمونځ ندى كړى، له دې نه وروسته تصميم ونيسه چي واقعي لمونځ وكړې.

آيا په كوم لمانځه كي، پدې خاطر ستا زړه لړزېدلى او له وېري او هيبت نه ستا وېښتان زيږه شوي چي فكر دي كړى وي د رب العالمين، قهار او جبار خداى جل شأنه په وړاندي ولاړ يې؟ كه داسي نه وي شوي نو تا تر اوسه واقعي لمونځ ندى كړى، ځكه الله جل شأنه فرمايي:

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ اللَّهُ وَجِلَت قُلُوبُهُمْ وَ إِذَا تُلِيَت عَلَيهِمْ ءَايَتُهُ زَادَتهُمْ إِيمَناً وَ عَلى رَبِّهِمْ يَتَوكلُونَ*

(c) ketabton.com: The Digital Library

الانفال: ۲

مؤمنان فقط هغه دي چي کله د الله یادونه وشي زړونه ئې رپېږي او چي کله د ده آیتونه ورباندي تلاوت شي ایمان ئې زیاتېږي او په خپل رب توکل کوي.

آیا کله دي د خپلو ګناهونو او قصور او یا د بخښونکي رحمان خدای جل شأنه د وسیع پیرزوینو او رحمت په رایادولو سره له سترګو نه اوښکي بهېدلي؟ او آیا کله داسي شوي چي د سخت اضطراب او پرېشانۍ په حالت کي، ته لمانځه ته پورته شوی یې او په همدې لمانځه سره ستا ټوله پرېشاني رفع شوې او شدید اضطراب دي په سخت ډاډمن سکون او اطمینان بدل شوی وي؟

که داسي نه وي شوي نو ښایي ستا لمونځ، لمونځ نه بلکي یو عادت وو، دا ځکه چي الله جل شأنه فرمایي:

اَلا بِذِکرِاللهِ تَطمَئِن القُلُوب

پام چي د الله په یادولو سره زړونه ډاډه کېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

تسبیح

د قيام په پيل کي، له الله جل شأنه سره ستا خبري، پدغو الفاظو شروع کيږي:

سُبْحَانَكَ اللّهُمّ وَبِحَمْدِكَ وتَبَارَكَ اسْمُكَ وَتَعَالَى جَدُّكَ وَلَا إِلَهَ غَيْرُكَ*

رواه مسلم و الترمذی

پاکي ده تالره اې باري خدايه او ستايني دي تا لره، او بابرکته دی نوم ستا او اوچت دی شأن ستا ، له تا نه پرته بل معبود نشته.

پدغو مختصرو کلمو کي هومره عظمت او دومره وسيع مطالب پراته دي چي په نورو الفاظو د هغې بيانول ډېر گران دی، يعني:

ای زما ربه! ته په خپل ذات، صفاتو او افعالو کي له هر عيب او نقص نه منزه او پاك يې. تا چي څه پيدا کړي، ته چي ثنگه د

(c) ketabton.com: The Digital Library

دې عالم پالنه، ساتنه او روزنه کوې، ستا په اراده او ستا د سننو مطابق چي پدې هستي کي څه کېږي، څه له نيست نه هست کېږي، څه د کمال په لوري درومي او څه په زوال محکومېږي...؟ پدې ټولو کي نه يوازي دا چي د عيب او نقص هيڅ نښه نه ګورو، بلکي په هرڅه کي خاص حکمت او مصلحت ګورو، پدې ټولو کي ته د هغو ستاينو وړ يې چي ستاله شان سره ښايي، برکتونه ټول ستا له مبارك نامه سره تړلي او د خير او برکت هره دړه يوازي ستا په نامه خلاصېږي. ستا لويي او شان ډېر ډېر اوچت دی. له تا نه پرته بل داسي څوك په ټوله هستي کي نه ګورو چي د عبادت وړ وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

تعوذ

له تسبيح نه وروسته ستا بعدي وينا دا ده:

اَعُوذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيطنِ الرَّجِيم

له رټل شوي شيطان نه الله ته پناه وړم.

له شيطان نه الله ته د پناه وړلو معنى يوازي دا نده چي ته غواړې د شيطان له وسوسو او لدې نه چي ستا په زړه او دماغ مسلط شي، په تا كي غلط عزايم راولاړ كړي، د گناه په لوري دي وهڅوي او احساسات او مشاعر دي ناولي كړي، الله جل شأنه تا په خپله پناه كي وساتي او د هغه له شر نه دي وژغوري، بلكي د دې معنى دا هم ده چي ته د دغو الفاظو په ويلو سره، له ټولو هغو صفاتو نه الله ته پناه وړې د كوم په وجه چي شيطان د الله له رحمت نه ورټل شو او په لعنت اخته شو، چي ستر ستر ئې دا دي:

شيطان كبر وكړ، ځان ئې تر بل اوچت وگڼلو، وئې ويل: زه

(c) ketabton.com: The Digital Library

په اصل کي تر هغه بل نه غوره يم، زه له اور نه پيدا شوی يم او هغه له خاورې. پرنورو د لويې غوښتنه ئې وکړه، کله چي د ځمکي د خلافت مقام لده نه پرته بل ته ورکړی شو، لوړه ئې وکړه چي هرو مرو به د ده د بې لارې کولو او په خپلې ورکړی شوې وظيفې کي د ناکامولو لپاره، په هر قدم کي هغه ته کمين نيسم او له هري خوا به پرې حملې کوم، د دې لپاره چي ثابته کړي دی د نوموړي مقام لپاره تر آدم عليه السلام نه وړ او شايسته وو.

له جنت نه ئې د آدم عليه السلام د ايستلو هڅه پيل کړه، د دې لپاره ئې د دوکې اوغولولو او په دروغو د لوړې او قسم کولو لار اختيار کړه، د دوستۍ په جامه کي ئې له آدم سره دشمني وکړه، د آدم عليه السلام او د ده د اولادې د بربنډولو او د عريانۍ طرف ته د بېولو سعی ئې وکړه او هغه هم په دوی د حرامي مېوې او د حرام رزق د خوړلو له لارې، ځکه هغه پوهېدو چي د انسان د بربنډېدو، سپکېدو او لوڅېدو، لويه وجه په حلال او جايز رزق عدم اکتفا او حرام رزق ته لاس اچول دي.

خو که ته د همدې جملې په ويلو سره، هره ورځ په وار وار له رټل شوي شيطان نه الله ته پناه وړې، خو عملاً گام په گام د شيطان په پله پل ږدې او ټول هغه کارونه کوې چي د هغه په وجه شيطان، د الله جل شأنه له رحمت نه رټل شوی، پدې صورت کي ته يا دروغ وايې او يا پدې نه پوهېږې چي ستا د دغو الفاظو معنی څه ده؟

فاتحه

بيا ته "بِسمِ اللّهِ الرّحْمَنِ الرّحِيمِ" وايې، يعنى:

د هغه الله په نامه پيل کوم چي ډېر رحم کوونکى او د ډېري پيرزويني خاوند دى.

او ورپسې، د فاتحې سوره چي د ټول عظيم الشان قرآن خلاصه ده او د قرآن ټول مطالب په موجزه توگه په همدې مختصري سورې کي راغلي، لولې:

الْحَمْدُ للّه رَب الْعَلَمِينَ * الرّحْمَنِ الرّحِيمِ * مَلك يَوْمِ الدّينِ * إِيّاك نَعْبُدُ وَ إِيّاك نَستَعِينُ * اهْدنَا الصرَط الْمُستَقِيمَ * صِرَط الّذِينَ أَنْعَمْت عَلَيْهِمْ * غَيرِ الْمَغْضوبِ

(c) ketabton.com: The Digital Library

عَلَيْهِمْ وَلا الضالِّينَ" آمين

تولي ستايني د عالمونو رب "الله" لره دي. هغه ډېر رحم كوونكى، د ډېري پيرزويني خاوند، د بدلې د ورځې تولواك، خاص ستا عبادت كوو او خاص له تا نه مرسته غواړو، په سمي لار مو هدايت كړې، د هغو كسانو لار چي تا ورباندي پيرزوينه كړې، نه غضب كړى شوي او نه بې لاري. باري خدايه دعا مو قبوله كړې.

د فاتحې د سورې په دغو مختصرو اوو آيتونو سره تا په لاندنيو مهمو مطالبو اعتراف كړى:

تولي ستايني هغه الله لره دي چي د عالمونو پالونكى او ساتونكى دى، چي پدې خور عالم كي هري خوا ته، زه د هغه د ربوبيت، پالني او روزني ښكاره مظاهر او نښي گورم، زه چي د دې هستي هري خوا ته مخ واړوم، گورم چي هر څه له هيڅ نه پيل شي، ورو ورو ستر شي، د كمال په لوري وده وركړى شي، د خپلي ارتقاء او كمال آخري پوړي ته ورسولى شي، يو ضروري او لازم كار ورباندي ترسره شي، يو ضرورت ورباندي رفع كړى شي، يوه خلا ورباندي ډكه كړى شي، بيا ئې زوال پيل شي، په زړښت او مرگ محكوم شي او ځاى ئې بل ته خالي كړى شي. دا كار هره شيبه، هري خوا ته تكرارېږي، د دې مظاهرو تر شا، ما ته د ربوبيت او پالني يو نامرئي (ناښكاره) لاس په نظر راځي، هماغه زما الله دى او د دې هستي الله دى، زه نه يوازي پدې عالم كي د روزني او پالني يو نامرئي لاس احساسوم، بلكي گورم چي د

هرڅه پیدا ایښت، پالنه، روزنه او ساتنه په ډېر دقت سره ترسره کېږي. د دې عالم په هر جزء او د هرجزء په حرکت او خوځښت کې ژه ښایست، ښکلا، کمال، او هدفمندي گورم. خوشي، بې مقصده، اضافي او غیرضروري شی مي په نظر نه راځي. زما هري خوا ته خواره شیان، هر یو بېل بېل او ټول په گډه، د خاص مقصد لپاره په کار لگیا دي، د ټولو ترمنځ د نظم، یووالي او ژور تنسیق شاهد یم. د دې عالم همدا ملموس او مشهود کیفیت، زما په ژبه د دې الفاظو د جاري کېدو لامل دی چي:

ټولي ستاینې د عالمونو رب الله لره دي.

همدا راز، زه پدې هستۍ کې د رحمت او پیرزوینې څرگندي نښې او واضح مظاهرگورم: ماشوم لا دنیا ته نه وي راغلی او د خپلي مور په گېډې کي وي خو د ده ټول حیاتي ضروریات، د خوندورو شیدو په شکل کي د مور په تي کي، مخکي له مخکي ورته تیاري کړی شوې وي. او د مور پلار په زړه کي ئې هومره مینه ورته ځای په ځای شوې وي چي د ده لپاره هر کړاو زغمي، دغه ماشوم ته د ده له احتیاج نه د مخه، څوک روزي برابروي؟ د ده د مور، پلار په زړه کي دا مینه چا اچولې؟ دا څوک دی چي د انسان، حیوان او نبات هر ضرورت ته ځواب وايي؟ د رڼا، تودوخي، اوبو او هوا انتظام ورته کوي؟ د ښنباك اوبه ئې له استعمال نه وروسته، یا د نهرونو له لاري د لویو لویو بحرونو په لور وخوځېږي، تروې او تیزابي شي او یا په ځمکه کي ننوځي او

(c) ketabton.com: The Digital Library

انسان ته ئې هم له ځمکي راایستل ګران شي او هم ئې له بحرونو بېرته راوړل محال شي، خو ګورو چي د لمر د وړانګو په ذریعه د بحرونو همدا تروې او تیزابي اوبه تبخیر او تصفیه شي، دا بخارات د بادونو په ذریعه د آسمان په لوري اوچت کړی شي، هلته د سړې هوا په وجه په وربځو بدل شي، مؤظف بادونه دا وربځي په سر واخلي، ناڅاپي وویشل شي، هر یو، خپله برخه، په خپل خاص سمت، خاصي منطقې ته د رسولو لپاره وخوځوي، په بېدیا او د آواري په محتاجو او باران ته سترګي په لاره خلکو باندي باران واوروي او په غرونو باندي واوري. ترڅو د دنګو دنګو غرونو په ژورو او پراخو لمنو کي، د واوري کافي ذخیره، د دوبي لپاره خوندي وساتي او بیا د دوبي په سختي ګرمۍ کي چي انسان، حیوان او نبات اوبو ته سخت اړ وي، همدا ذخیره شوې واوره ورو ورو ویلي شي او په نهرونو، کاریزونو او چینو کي د دوی د څړوبولو لپاره راوخوځېږي او د هر یوه ضرورت رفع کړي.

ټولي ستایني هغه رب لره دي چي پدې عالم کي د ده د بې انتهاء رحمت او پیرزویني وسیع آثار او نښي هري خوا ته خورې ګورم.

همدا راز زه پدې عالم کي د یوه داسي ټولواک ذات د واکمنۍ آثار په ښرګنده توګه ګورم چي د هر څه ساتنه کوي، هرڅه د ده په وړاندي منقاد دي. ده چي د هرڅه د پیدا ایښت، خوځښت،

کمال او زوال لپاره کوم مسیر او حد ټاکلی، له یوې ذرې انحراف او تغییر نه پرته په هماغه مسیر کي درومي.

لمر په خپل وخت، هره ورځ، له خاص ځایه راپورته کېږي، ځمکي ته رڼا او تودوخه ورکوي او بیا په ثابت وخت کي په ثابت ځای کي پرېوځي.

د آسمان پدې پراخي او بې انتهاء غبرږي کي په ملیونو ملیونو ستوري، هریو په خپل مدار کي خوځېږي، د دوی ترمنځ د ټکر او تصادم مخنیوی کېږي، نه یو د بل په مدار کي داخلېږي او نه یو بل جذبوي.

د دې هستي هرڅه د هستي د ساتونکي (مالك) خدای هغو سننو ته غاړه ایښې ده چي ده وضع کړي.

أ فَغَيرَ دِينِ اللّه يَبْغُونَ وَ لَهُ أسلَمَ مَن فى السمَوَتِ وَ الأَرْضِ طَوْعاً وَكَرْهاً وَ إِلَيْهِ يُرْجَعُونَ*

آل عمران: ۸۳

د آسمانونو او ځمکي هرڅه، طوعا اوکرها، (په خوښه او ناخوښه) ده ته غاړه ایښې او د ده لوري ته ګرځول کېږي.

هره ستاینه همغه الله لره ده چي پدې عالم کي د مالك الملك په توګه تصرف کوي او هرڅه د ده واکمني ته منقاد دی. په همدې حالت کي او له مخکنیو آیتونو نه د راولاړ شوي احساس او

(c) ketabton.com: The Digital Library

شعور په وجه ته له خپل رب سره په يوې ډېرې سترې خبرې تعهد کوې او وايې:

إِيّاكَ نَعْبُدُ وَ إِيّاكَ نَستَعِينُ

يوازي ستا عبادت کوو او يوازي له تا نه مرسته غواړو.

د عبادت معنی مريېتوب دی، او ته پوهېږې چې مريی هغه چاته ويل کېږي چې:

- په بل خرڅ شوی وي او خپل واك ئې په کامله توګه هغه ته سپارلی وي.
- د ده په واك کي چي څه وي هغه د ده نه بلکي د ده د آقا او مالك وي.
- هېڅ کار په خپله خوښه او د خپلي مرضي مطابق نشي کولی، يوازي هماغه څه کوي چي خپل آقا ورته امر کړی وي.
- په خپلو ټولو کړو وړو کي د خپل مالك او بادار رضا لټوي، د خپلي رضا لپاره هيڅ نه شي کولی.
- مريي نه شخصي دوست لري او نه دښمن، د آقا دوست ئې دوست او دښمن ئې دښمن وي.

اوس ما ته ووايه: په رښتيا ته چي په لمانځه کي د الله په وړاندي، لاس تړلی ودرېږې او همدغه کلمات تکراروې، آيا کله دي د دې تعهد او ژمني، معنا او مقتضی ته توجه کړې؟ او دې ته

دي پام شوی چي پدې سره تا د خپل رب په وړاندي د کومو کومو سترو خبرو تعهدکړی؟ او آیا پدې تعهداتو دي وفا هم کړې؟

که تا د الله په لار کي خپل ځان، وقت او مال سپمولی وي، خپل مال، نفس او اولاد دي د الله امانت نه وي ګڼلی او د الله په لار کي د هغوی له قربانۍ نه دي ډډه کړې وي،. هر کار دي د خپلي هوی او هوس په حکم ترسره کړی وي، د هیڅ کار په پیل کي دي دې ته نه وي کتلي چي ستا رب تا ته پدې هکله څه حکم کړی، که تا د الله د سخط او غضب په بیه په وار وار د خپل نفس رضا لټولې وي، که تا د خدای له دوستانو سره دښمني او له دښمنانو سره دوستي کړې وي، نو ستا دغه تعهد یو دروغجن تعهد وو ، ګواکي په وار وار دي له الله سره دروغجنه ژمنه کړې او هرځل دي خپله ژمنه ماته کړې، ته چي وایې:

إِيَّاكَ نَسْتَعِينُ

معنا ئې دا ده:

خدایه! یوازي او یوازي تا ته د احتیاج لاس اوږدوم، له تا نه پرته د بل چالمن نه نیسم، بل ته طمع نه کوم، تا ځانته کافي ګڼم، عقیده مي دا ده چي هرڅه ستا په واك کي دي، ته د خپلو بندګانو پالنه او روزنه کوې او په هغوی بې انتهاء مهربانه یې، نو ځکه هرڅه فقط له تا نه غواړو.

پدې ترتیب ته په خپل لمانځه کي، له خپل رب سره مکرر

(c) ketabton.com: The Digital Library

تعهد کوې چي: له تا نه پرته بل ته د عبادت او مرييتوب سر نه کوزوم او بل ته د سوال او غوښتني لاس نه اوږدوم.

خوکه د دې مکرر تعهد سره سره، ستا طمع له خدای نه پرته، بل چا او بل څه ته وه، مستعان خدای دي ځانته کافي نه ګڼلو او د خپلو حاجتونو ترسره کېدو لپاره دي د بل لمنه نیوله او ګمان دي کولو چي په ربوبیت او د هستي په پالني، روزني، ساتني او د مخلوقاتو د حوایجو او اړتیاوو په پوره کولو کي خدای ځانته شریکان لري او دا شریکان یا په خپله ستا دعا ته ځواب وایي او یا ئې په خدای هرو مرو مني، نو ته ما ته ووایه چي ستا د إِيَّاكَ نَسْتَعِينُ د ویلو معنا څه شوه؟

ښایي پدې پوهېږې چي د فاتحې سوره د ټول قرآن عظیم الشان خلاصه ده، یا په بل عبارت، ټول قرآن د همدې مبارکي سورې شرح او تفصیل دی او د فاتحې سورې محوري او مرکزي مطلب همدا څلورم آیت، "إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَ إِيَّاكَ نَسْتَعِينُ" دی، لدې نه معلومېږي چي د قرآن محوري او اساسي مدعا دا ده چي د انسان او د ده د رب ترمنځ همدا رابطه ټینګه کړی شي چي عبادت ئې یوازي د ده لپاره وي او استعانت ئې یوازي له ده نه وي.

پدې ستري خبري له تعهد او ژمني نه وروسته ته خپله لومړنۍ غوښتنه او لومړی سوال خپل مولا ته وړاندي کوي او وایي:

اهْدِنَا الصرَط الْمُستَقِيمَ

په سمي لار مو هدايت کړه.

ستا د دغي دعا معنا دا ده چي:

ته په سمي لار د تلو تلوسه لرې او د همدې لپاره ستا لومړنۍ تمنا او دعا همدا ده.

ته يوازي د ځان لپاره نه بلکي د نورو لپاره هم په سمي لار د تلو توفيق غواړې، ته پوهېږې چي يوازي ستا سموالی کفايت نه کوي، ته دې ته اړ يې چي په سمي لار د تلو لپاره د يوه صالح ټولګي په خوا کي حرکت وکړې. همدا راز له نورو انسانانو سره ستا مينه او پيرزوينه تا هڅوي چي د ځان په څنګ کي، هغوی هم په خپلو دعاګانو کي رایاد کړې.

له سمي لار څخه ستا مراد هماغه په څلورم آيت کي ذکر شوی مطلب دی، يعنی يوازي د الله عبادت او يوازي له هغه نه استعانت.

تا په يوې داسي مستقيمي لاري د تلو توفيق غوښتی چي مخامخ دي خدای ته رسوي، يوې خوا بلي خوا ته کږېدل په کي نشته. که تا يوازي دومره ويلي وی چي مونږ هدايت کړه، معنا به ئې دا وه چي تا ته د سم فکر، صحيح نظرېې او علمي رايې ښوونه وشي. خو تا ويلي دي چي مونږ په مستقيمي لاري هدايت کړه! په يوې لاري تګ د نظر او رايې ترڅنګ، عزم، عمل او حرکت او د سرمنزل او هدف ټاکل غواړي، حال دا چي رايه او نظريه يوازي د

(c) ketabton.com: The Digital Library

ذهني اقناع غوښتنه کوي، ستا پدې دعا کې د رايې سموالی، د هدف پاکوالی، د عزم درستوالی او د حرکت د جهت او سمت استقامت او سموالی شامل دي.

له ځان سره لږ فکر وکړه او قضاوت وکړه چې ته هره ورځ په وار وار د هدايت او لارښوونې تمنا کوې او له الله جل شأنه نه په خپل لمانځه کې په سمې لارې د تلو توفيق غواړې، خو له لمانځه نه وروسته او مخکې، نه تا د سمې لارې د پېژندلو هڅه کړې او نه پدې لار د تلو تکل!! نو لدې دعا څخه ستا مقصد څه دی؟

ته چې د سهار له لمانځه نه فارغ شې او د ورځنې کار لپاره منصوبې جوړوې، نو نيت دې کوږ وي، عزايم دې ناولې، د مال، عزت او اقتدار ترلاسه کولو لپاره کږې وږې لارې لټوې. سمه مستقيمه الهي لار پرېږدې او د شيطان په کږو وږو لارو روان شې. پدې صورت کې به څوك له تا نه دا دروغجنه ادعا ومني چې تا په خپل لمانځه کې له خدای نه په مستقيمې لارې د تلو تمنا او دعا کړې وه؟

ستا د دغې دعا ترځنګ او ورپسې، الله جل شأنه هغه غوښتلې مستقيمه لار داسې توضيح کړې:

د هغو کسانو لار چې تا ورباندې پيروينې کړې او په هغې لارې د تلو په نتيجه کې ئې ستا نعمتونه په برخه شوي.

يعنې دا لار يوازې يو فکري خط، يا يو مجرد ذهني او

اعتقادي بهیر او سلسله نه ده چي فقط د اعتقاد او بارو غوښتنه کوي او بس، بلکي دا د عمل لپاره ترسیم شوی مستقیم خط دی، دا پلي شوې لار ده، د تاریخ په اوږدو کي په وار وار د الله صالح بندگان پدې لار تللي او د مستعان لاربښوونكي رب نعمتونه ئې په برخه شوي، عزت او سرلوړي ته رسېدلي، د ځمكي خلافت، د ولسونو فكري، اخلاقي، سیاسی او اجتماعي قیادت او مشري او د ځمكي د ټولو شتمنیو وراثت ورته سپارل شوي.

قرآن مونږ ته پدې لار تلونكي او د الله د پیرزوینو او انعاماتو لاس ته راوړونكي داسي معرفي كوي.

وَ مَن يُطِعِ اللّهَ وَ الرّسولَ فَأُولَئك مَعَ الّذينَ أنْعَمَ اللّهُ عَلَيهِم مِّنَ النّبِيّينَ وَ الصدّيِقينَ وَ الشهَدَاءِ وَ الصلِحينَ وَ حَسنَ أُولَئك رَفِيقاً * النساء: ۶۹

او څوك چي د خدای او پیغمبر اطاعت وكړي نو دوی به له هغو كسانو سره وي چي الله ورباندي پیرزوینه كړې، د پیغمبرانو، رښتونو، شهیدانو او صالحانو سره، او دا خلك څومره غوره ملگري دي.

ته په دغي تمنا سره غواړې چي د پیغمبرانو ملگرتیا دي په برخه شي، په خپل ایمان او له الله جل شأنه سره په خپلو كړو ژمنو او وعدو كي صادق او رښتونی شې او د الله په لار كي هره شېبه شهادت ته چمتو وی او تل د ځان او ټولني د اصالح او رغونې په چارو كي بوخت وې. خو ما ته ووایه:

(c) ketabton.com: The Digital Library

آیا کله دي د دې دعا معنا او ابعادو ته توجه کړې؟ د پیغمبرانو، صادقانو، شهداوو او صالحینو د ملګرتیا او د دوی په لار د تلو عزم او اراده دي کړې؟

آیا د الله جل جلاله په لار کې د شهادت جذبه او ولوله دي په زړه کې راولاړه شوې؟ ستا د دغې دعا معنا خو همدا ده چې ته د الله په لار کې د شهادت تلوسه لرې او له الله نه د شهداوو په لار د تلو توفیق غواړې!؟

ته ښایي پدې هم پوهېږې چې د شهادت جذبه د هغه چا په زړه کې مري او له مرګ نه وېره او خوف ئې په زړه کې راپیدا کېږي چې:

- یا ئې په خدای ایمان نه وي او یا د الله جل شأنه په ربوبیت باور نه لري.
- په اجل او د مرګ په معیني له مخکې نه ټاکل شوې نېټې عقیده نه لري.
- پدې خبري ایمان نه لري چې مرګ په خپل ثابت لیکل شوي وخت، د الله جل جلاله په اذن او حکم سره راځي او د انسان روح یوازې د مؤظف او موکل فرشتې په ذریعه قبضېږي.
- او پدې نه پوهېږي چې مرګ د نوي ژوندون پیل دی.

ته د فاتحې په آخري برخې کې، له هغه کسانو څخه د محسوب کېدو نه امان غواړې چې د الله جل جلاله غضب

وروباندي نازل شوی او گمراهان دي. دا غضب کړی شوي کسان یا هغه دي چې د ایمان راوړو نه وروسته ئې داسي څه کړي چې د الله جل جلاله په غضب اخته شوي او اصلي لاره ئې ورکه کړې او یا هغه دي چې منعم خدای جل شأنه په ظاهر کي دوی ته ښه ډېر انعامات ورکړي او یا د دوی ظاهري وضعیت یا ادعا داسي ده چې گواکي په سمه لاره روان دي، خو په حقیقت کي د الله جل جلاله په غضب اخته او سخت بې لاري دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اللّٰه جل جلاله د اسماوو لنډه پېژندنه

په یوه روایت کې د اللّٰه تعالی ۹۹ نومونه په ګوته شوي، چې هر یو ئې د اللّٰه یو صفت معرفي کوي. د اللّٰه تعالی ټول نومونه د فاتحې د سورې په درېو صفاتو (رب، رحمن او مالك) کې را خلاصه شوي، پدې شرح:

- د رب نوم په ټولو هغو نومونو او صفاتو شامل دی چې د پیدا ایښت له صفت سره تعلق لري، لکه خالق، بارئ، مصور.
- د رحمن نوم په ټولو هغو نومونو او صفاتو احتواء کړې چې د پیرزوینې او رحمت د صفاتو سره اړخ لګوي، لکه غفور، کریم، عفو، حلیم.
- او د مالك نوم ټول هغه صفات او نومونه احتواء کوي چې پاچایي، ټولواکي او اقتدار سره تعلق لري لکه قهار، جبار،

(c) ketabton.com: The Digital Library

عزيز، قدير، غالب، مؤمن، مهيمن..."

يعنى لکه څنګه چي د فاتحې سوره د ټول قرآن خلاصه ده، د الله دغه درې نومونه چي د فاتحې د سورې په لومړنيو دريو آيتونو کي راغلي د الله د ټولو نومونو خلاصه ده.

که تا د فاتحې د سورې آيتونو ته په دقت سره پام کړی وي نو حتماً به دې ته متوجه شوی وې چي:

د هغو صفاتو په مقابل کی چي په لومړنيو آيتونو کی راغلی:

١. اَلحَمدُ لِلّهِ رَبِّ العَالَمِين •

٢. اَلرّحمنِ •

٣. الرّحيم •

۴. مَالكِ يَومِ الدّين •

د وروستيو آيتونو مطالب په دې شکل راغلي:

۵. اِيّاكَ نَعبُدُ وَ اِيّاكَ نَستَعِين •

۶. اِهدِنَا الصِّرَاطَ المُستَقِيم •

٧. صِرَاطَ الّذِينَ اَنعَمتَ عَلَيهِم •

٨. غَيرِالمَغضُوبِ عَلَيهِم وَلاَالضَّالِين •

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو موږ ی ترتیب دا مطالب په ګوته کوي:

- یوازي هغه الله د عبارت وړ دی چي ستایني ټولي هغه لره دي.
- یوازي له هغه چا باید مرسته وغوښتلی شي چي د عالمونو پالونکی او روزونکی رب دی.
- باید له رحمان خدای جل شأنه نه د هدایت او لارښووني تمنا وشي نه له بل چا نه.
- باید الرحیم رب ته دانعاماتو او پیرزوینو دعا وشي نه بلي مرجع ته.
- باید د مالك الملك رب له غضب نه ووېرېږو چي د دنیا او عقبا مالك دی، نه د بل چا له قهر او غصې نه.
- او بایدیوازي لدې نه په اندېښنه کي وو چي د قیامت په ورځ د همدې مالك الملك الله جل شأنه په وړاندي د ګمراهانو په ډله کي ونه درېږو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

قرائت

د فاتحې د سورې له لوستلو نه وروسته ته باید د قرآن یوه برخه تلاوت کړې، اندازه ئې ستا په همت او ستا په حالت پورې مربوط ده، د مضمون انتخاب ستا فهم، ستا روحي کیفیت او ستا اجتماعي خاص وضعیت ته پرېښودلی شوی، ته د ځان او د خپلې ټولنې د هر خاص حالت لپاره په قرآن کې داسې ځانګړې او خاصه برخه او مضمون موندلی شې چې پدې حالت کی ستا او ستا د رب ترمنځ په همدغو الفاظو راز او نیاز تر هر راز نورو کلماتو موزون او مناسب وي او ستا لپاره ترټولو غوره لاربښوونه وي، باید پدې پوه وې چې ستا د لمانځه یوه ډېره مهمه برخه همدا د قرآن تلاوت دی، هرڅومره چې د قرآن تلاوت زیات کړې ثواب به دې زیات وي.

د قرآن له تلاوت نه د زیات خوند اخستو او د قرآن په

(c) ketabton.com: The Digital Library

مفاهیمو او اسرارو د ښه پوهېدو د ډېر ښه حالت او وقت همدا په لمانځه کي د قیام حالت دی.

رکوع

يو له هغو مهمو حرکاتو څخه چې په لمانځه کې ئې ترسره کول فرض دي او له هغه نه پرته لمونځ نه صحيح کېږي، رکوع ده.

رکوع په اصل کې د چا په عظمت او لويي د اعتراف لپاره د هغه په وړاندي سرټيټول دي. تاسو د انساني ټولني په اکثرو برګنو کې ګورئ چې د خپلو لويانو، واکمنانو، مشرانو او مذهبي پيشوايانو احترام او تعظيم يا د سر په ټيټولو يا انحناء او رکوع سره پرځای کوي.

خو ستا لمونځ تا ته ښيي چې دا حرکت به يوازي الله ته کوې، له الله نه پرته بل هيچا ته سرټيټول جايز نه دي. هېڅ انسان حق نلري چې بل ترځانه ټيټ وګڼي او له هغه نه په خپل عظمت او لويي د اعتراف لپاره د انحناء او سرټيټولو توقع وکړي. هېڅ انسان ته نه ښايي چې له بل نه ځان حقير او سپک وګڼي او د هغه په وړاندي د خپل حقارت او ذلت د ښرګندوني لپاره هغه ته انحناء

(c) ketabton.com: The Digital Library

وکړي، دا حرکت د الله د لمانځني او عبادت د شعایرو څخه دی بل ته ئې په ځای کول جواز نه لري.

اسلام انسانانو ته د برابرۍ درس ورکوي او هغوی ته وایي چي ټول به یوځای فقط خپل رب ته رکوع کوئ.

ته د الله اکبر په ویلو سره له قیام نه رکوع ته درومې او په رکوع کي خپل رب ته ستا وینا دا ده:

سُبْحَانَ رَبِّيَ الْعَظِيمِ. رواه مسلم

پاکي ده زما ستر رب لره.

له پیغمبر علیه السلام څخه د فرض یا نفل د لمونځونو په رکوع کي رانقل شوي ځیني تسبیحات دا دي:

سُبْحَانَ ذِی الـمُلك و الملكُوت

پاکي ده د ملك او واکمنۍ خاوند لره

سُبْحَانَ ذِی العِزةِ و العَظَمَةِ وَ القُدرَةِ وَ الكِبرياءِ وَ الجبروت.

پاکي ده د عزت، لویي، قدرت، ستروالي او جبروت خاوند لره.

سُبْحَانَ الـمَلكِ الحَی الذی لاینام و لایموت.

پاکی ده هغه تل پاته ټولواك لره چي نه خوب کوي او نه مري.

سُبُّوحٌ قُدُّوسٌ ربنا و رَبُّ الْمَلَائِكَةِ وَالرُّوحِ

ډېر پاك، ډېر مقدس، زمونږ او ملائکو او د جبرئيل رب.

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْعَظِيمُ الْحَلِيمُ

له ستر او حليم الله نه پرته بل معبود نشته.

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ

د ستر عرش له پالونکي رب نه پرته بل معبود نشته.

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ رَبُّ السَّمَوَاتِ وَرَبُّ الْأَرْضِ وَرَبُّ الْعَرْشِ الْكَرِيمِ

نشته بل الله مگر د آسمانونو رب، د ځمکي رب او د عزتمند عرش رب.

اللَّهُمَّ لَكَ رَكَعْتُ

اې باري خدايه! تا ته مي رکوع وکړه.

وَبِكَ آمَنْتُ

او په تا مي ايمان راووړ.

وَلَكَ أَسْلَمْتُ

او تا ته تسليم شوم.

خَشَعَ لَكَ سَمْعِي وَبَصَرِي وَمُخِّي وَعَظْمِي وَعَصَبِيي:

رواه مسلم

(c) ketabton.com: The Digital Library

تا ته مي غوړونه، سترګي، ما غزه، هډوکي او اعصاب، ټول خاشع او منقاد شول.

پدې ټولو تسبيحاتو کي ګورئ چي د رکوع د عملي حرکت په شان د الله په عظمت، لويۍ او ټولواکي باندي د اعتراف کلمات راغلي.

د دې لپاره چي پوره ډاډه شې چي په رکوع کي ستا ټول هغه کلمات چي د زړه له کومي دي راولاړ شوي او په ژبه دي جاري شوي، سميع خدای جل شأنه اورېدلي او دا تشويش دي رفع وي چي ستا په شان د يوه وړوکي مخلوق خفي او ټيټ غږ به څنګه د ځمکي له سر نه د عرش په لوري اوچت درومي او الله به ئې اوري! د همدې لپاره تا ته ويل شوي چي له رکوع نه د قومې په طرف د پورته کېدو په وخت کي به وايې:

سَمِعَ اللّٰهُ لِمَنْ حَمِدَهُ رَبَّنَا لَكَ الْحَمْدُ، حَمْدًا كَثِيرًا طَيِّبًا مُبَارَكًا فيه*

الله له هغه چا نه اورېدنه وکړه چي د ده ستاينه ئې وکړه، اې زموږ ربه! ستاينه خو تا لره ده، ډېره پاکه ستاينه چي مبارکوالی پکي دي.

په قومه کي د پيغمبر عليه السلام نه ډېر نور تسبيحات هم روايت شوي چي ځيني ئې دا دي:

يَا رَبِّ لَكَ الْحَمْدُ كَمَا يَنْبَغِي لِجَلاَلِ وَجْهِكَ وَعَظِيمِ

(c) ketabton.com: The Digital Library

سُلْطَانِكَ. روواه احمد و ابن ماجه

اې زمَا ربه! تالره هماغسي ستاينه ده چي ستا د ذات له جلال سره او ستا د ټولواکۍ له ستروالي سره وړ وي.

او په وار وار به ئې ويل چي:

لِرَبِّيَ الْحَمْدُ لِرَبِّيَ الْحَمْدُ لِرَبِّيَ الْحَمْدُ

ستاينه زما رب لره ده، ستاينه زما رب لره ده، ستاينه زما رب لره ده.

اللّهُمّ لَا مَانِعَ لِمَا أَعْطَيْتَ وَلَا مُعْطِيَ لِمَا مَنَعْتَ وَلَا يَنْفَعُ ذَا الْجَدِّ مِنْكَ الْجَدُّ * متفق عليه

اى باري خَدَايه! ته چي څه ورکړې هيڅوك ئې مخنيوى نشي کولى او ته چي څه وسپموې هيڅوك ئې ورکولى نشي، له تا نه د لويي يا هاند خاوند ته، د ده لويي او هڅه هيڅ گټه نشي رسولى.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سجده

بل حرکت چي په لمانځه کي فرض دی سجده یعنی تندی په ځمکه ایښودل دي.

آیا تا په خپل ژوند کي داسي کوم مضطر، مجبور او سخت محتاج کس لیدلی چي د ډېري پرېشانۍ او بیچارګۍ په وجه د بل پښو ته لوېدلی وي او هغه ته استغاثه کوي او په الحاح سره له هغه نه مرسته غواړي؟

آیا تا کله داسي کوم کس لیدلی چي لوی جرم ئې کړی وي او د داسي چا په وړاندي لاس تړلی ولاړ وي چي هم ئې عفو کولی شي او هم مجازات او د هغه د ترحم ترلاسه کولو نه پرته بله هېڅ چاره نلري، نو پښو ته ئې په وار وار لوېږي، عذر او زاري کوي، هرځل پدي امید سر را پورته کوي چي وګوري د ده عذر منل شوی که نه؟ او سوال ئې قبول شوی که نه؟ سجده همداسي یو حرکت دی. پیغمبر علیه السلام فرمایي:

سجده د الله ښنو ته لوېدل دي.

انسان د سجدې په حالت کی الله جل شأنه ته ډېر نږدې وي، نو دعاګاني مو په کي زياتي کړئ.

لکه چي فرمايي:

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنّ رَسُولَ اللّه صَلّى اللّه عَلَيْه وَسَلّمَ قَالَ أَقْرَبُ مَا يَكُونُ الْعَبْدُ مِنْ رَبِّهِ وَهُوَ سَاجِدٌ فَأَكْثِرُوا الدُّعَاءَ
رواه مسلم

بنده د سجدې په حال کی تر بل هر وخت نه خپل رب ته زيات نږدې وي، نو په سجدې کي خپلي دعاګاني زياتي کړئ.

د فرض او نوافلو لمونځو په سجدو کي چي له پيغمبر عليه السلام نه کوم تسبيحات او دعاګاني روايت شوې، ځيني ئې دا دي:

سُبْحَانَ رَبِّيَ الأَعْلَىٰ رواه مسلم

پاکي ده زما عالي شأنه رب لره.

اللّهُمّ أَعُوذُ بِرِضَاكَ مِنْ سَخَطِكَ وَبِمُعَافَاتِكَ مِنْ عُقُوبَتِكَ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْكَ لَا أُحْصِي ثَنَاءً عَلَيْكَ أَنْتَ كَمَا أَثْنَيْتَ عَلَى نَفْسِكَ* رواه مسلم

اې بارې خدايه! ستا له غضبه ستا رضا ته پناه وړم، او له عذابه

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي عافيت ته، او له تا نه تا ته پناه دروړم، په تا د ثنا ويلو له احاطې نه عاجز يم، ته هماغسي يې چي ځان دي ستايلی .

سُبْحَانَكَ اللّهُمّ وَبِحَمْدِكَ لا اله الا انت. روراه مسلم

پاکي او ستاينه ده تا لره، له تا نه پرته بل معبود نشته

سُبْحَانَكَ اللّهُمّ رَبّنَا وَبِحَمْدِكَ اللّهُمّ اغْفِرْ* متفق عليه

پاکي ده تا لره باري خدايه او ستايني دي، مولا خدايه! ما ته بخښنه وکړه.

اللّهُمّ اغْفِرْلِي ذَنْبِي كُلّهُ دِقّهُ وَجِلّهُ وَأَوّلَهُ وَآخِرَهُ وَعَلَانِيَتَهُ وَسِرّهُ* رواه مسلم

اې باري خدايه! ټول ګناهونه مي راته وبخښې، واړه او ستر ئې، پيل او پای ئې، پټ او ښکاره ئې.

اللّهُمّ لَكَ سَجَدْتُ وَبِكَ آمَنْتُ وَلَكَ أَسْلَمْتُ سَجَدَ وَجْهِي لِلّذي خَلَقَهُ وَصَوّرَهُ وَشَقّ سَمْعَهُ وَبَصَرَهُ تَبَارَكَ اللّهُ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ* رواه مسلم

اې باري خدايه! تا ته مي سجده وکړه، په تا مي ايمان راووړ، تا ته تسليم شوم، مخ مي هغه چا ته سجده وکړه چي پيدا کړی ئې دی او صورت او شکل ئې ورکړی او غوږ او سترګي ئې ورپرانستلي، مبارک دی الله تر ټولو غوره پيدا کوونکی.

د احنافو او نورو مذاهبو تر منځ د سجدې د دعاګانو په

هکله یوازي دومره اختلاف شته چي احناف په فرایضو کي یوازي له پیغمبرعلیه السلام نه روایت شوې دعاګاني غوره ګڼي او په نوافلوکي د قرآن له آیتونو نه پرته هره دعا، خو نور مذاهب په فرایضو کي هم د مأثوره دعاګانو شرط ضروري نه ګڼي.

د دوو سجدو ترمنځ دا دعاګاني له پیغمبرعلیه السلام نه روایت شوې:

اللّٰهُمّ اغْفِرْ لِي وَارْحَمْنِي وَاهْدِنِي وَعَافِنِي وَارْزُقْنِي

رواه ابوداؤد

اې زما ربه! ما ته بخښنه وکړې، په مارحم وکړې، ماهدایت کړې، عافیت مي په برخه کړې او ما ته رزق راکړې.

او په وار وار به ئې دا دعا کوله:

رَبِّ اغْفِرْ لِي، رَبِّ اغْفِرْ لِي، رَبِّ اغْفِرْ لِي ...

رواه الترمذی

اې زما ربه! ما ته بخښنه وکړې. اې زما ربه! ما ته بخښنه وکړې. اې زما ربه! ما ته بخښنه وکړې.

پیغمبرعلیه السلام به کله کله په جلسې کي هومره ځنډ وکړ چي خلکو به ګمان وکړ چي ښایي دوهمه سجده ئې هیره کړې وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

قعده

د لمانځه په آخري برخې کي ته د یوه دیر مضطر او محتاج بنده په څېر کښیني، داسي چي زنگنونه په ځمکه، لاس په زنگنو، سر په گرېوان او په ډېر عجز اونیاز، خپل رب ته د خپلو عرائضو وړاندي کول داسي پیل کوي:

التَّحِيَّاتُ لِلّٰه وَالصَّلَوَاتُ وَالطَّيِّبَاتُ السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللّٰه وَبَرَكَاتُهُ السَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللّٰه الصَّالِحِينَ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللّٰهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ* متفق علیه

ستاینې، لمانځنې او پاکونې ټولې الله لره دي. په تا دي اې پیغمبره سلامونه وي او د الله رحمت او برکتونه، په مونږ او د الله په ټولو صالح بندگانو دي سلام وي، شهادت ورکوم چي له الله نه پرته بل اله نشته او شهادت ورکوم چي محمد علیه السلام د ده

بنده او استاځی دی.

ورپسې وايې:

اللّهُم صَلِّ عَلَی مُحَمّدٍ وَعَلَی آلِ مُحَمّدٍ کَمَا صَلّیْتَ عَلَی إِبْرَاهِیمَ وَ عَلَی آلِ إِبْرَاهِیمَ إِنّكَ حَمِیدٌ مَجِیدٌ * اللّهُم بَارِكْ عَلَی مُحَمّدٍ وَعَلَی آلِ مُحَمّدٍ کَمَا بَارَکْتَ عَلَی إِبْرَاهِیمَ وَعَلَی آلِ إِبْرَاهِیمَ إِنّكَ حَمِیدٌ مَجِیدٌ * رواه البخاری

اې باري خدايه! زمونږ په پيشوا محمدعليه السلام او د ده په آل "نسبي او ديني ټبر" داسي درود ولېږې لکه چي په ابرهيم عليه السلام او د ده په ټبر دي لېږلی وو، بيشکه چي ته ستايل شوی د لويي خاوند يې. اې باري خدايه! زمونږ پيشوا محمد عليه السلام او د ده آل "نسبي او ديني ټبر" ته داسي برکتونه په برخه کړې لکه چي ابراهيم عليه السلام او د ده ټبر ته دي په برخه کړي وو، بيشکه چي ته ستايل شوی د لويي څښتن يې.

له دېنه وروسته، د لمانځه ترپايه، ستا د راز راز دعاګانو او د دعاګانو منونکي مولا ته د خپلو غوښتنو د وړاندي کولو ډېر غوره وخت او حالت دی. ځانته، مور پلار ته، اولاد او خپلوانو ته، دسنګر او ايمان ملګرو ته او ټول اسلامي امت ته دعا وکړه، د اسلام د غلبې، د شر او فساد د ځواکونو د نابودی، د مظلومو مسلمانانو د ژغورني، د اسلامي خلافت د قائمېدو او د اسلامي امت د تېر برم او عزت د بېرته اعادې لپاره اوږدې اوږدې دعاګاني وکړه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

متأسفانه ځيني لمونځ کوونکي نه پوهېږي چي د دعا د قبلېدو ښه وخت او ښه حالت کوم دی؟ په قعده کي په پوره بې غوري او بې اعتنائي، څو لنډ الفاظ تکرار کړي، او گمان کوي چي د دعا اصلي وخت له لمانځه نه د سلام گرځولو نه وروسته دی، د همدې لپاره په لمانځه کي ډېر بې اعتناء وي او اذکار، تسبيحات، دعاگاني او د لمانځه ټول الفاظ ئې، د عادت په څېر، مفهوم ته له توجه نه پرته، په ژبه راځي، خو له توجه او اعتناء سره توأم دعا ئې له لمانځه نه وروسته وي!!

پدې حالت کي ځيني ماثوره دعاگاني دا دي:

عَنْ أَبِي بَكْرٍ الصِّدِّيقِ رَضِيَ اللَّه عَنْه أَنَّهُ قَالَ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلِّمْنِي دُعَاءً أَدْعُو بِهِ فِي صَلَاتِي قَالَ قُلِ اللَّهُمَّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي ظُلْمًا كَثِيرًا وَلَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ فَاغْفِرْ لِي مَغْفِرَةً مِنْ عِنْدِكَ وَارْحَمْنِي إِنَّكَ أَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ * متفق عليه

له ابوبکر رضي الله عنه نه روايت دی چي لرسول الله صلی الله عليه وسلم ته ئې وويل: ما ته داسي دعا راوښيه چي په لمانځه کي ئې وايم، وئې فرمايل: ووايه: اې زما مولا! بيشکه چي ما په ځان ډېر ظلمونه کړي، او له تا نه پرته بل هيڅوك گناهونه نشي بخښلی، زما مولا! ما ته په خپلي ستري بخښني سره بخښنه وکړه او په ما رحم وکړه، يقيناً چه ته بخښونکی مهربان يې.

اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْهَمِّ وَالْحَزَنِ وأَعُوذُ بِكَ مِنَ الْعَجْزِ

وَالْكَسَلِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ الْجُبْنِ وَالْبُخْلِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ غَلَبَةِ الدَّيْنِ وَقَهْرِ الرِّجَالِ* رواه ابوداود

اې زما مولا! له غم او اندېښنې نه تا ته پناه درو‌ړم او له ناتوانۍ او کسالت نه پناه درو‌ړم، او له بې زړه توب او بخل نه پناه درو‌ړم، او د پور له غلبې او د خلکو له سلطې نه پناه درو‌ړم.

رَبَّنَا اغْفِرْ لِى وَلِوَالِدَىَّ وَلِلْمُؤْمِنِينَ يَوْمَ يَقُومُ الْحِسَابُ*
ابراهيم: ۴۱

باري خدايه! ما ته بخښنه وکړې، او زما مور پلار ته او مؤمنانو ته د حساب قايمېدو په ورځ.

اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مُوجِبَاتِ رَحْمَتِكَ وَعَزَائِمَ مَغْفِرَتِكَ وَالْغَنِيمَةَ مِنْ كُلِّ بِرٍّ وَالسَّلَامَةَ مِنْ كُلِّ إِثْمٍ أَسْأَلُكَ أَلَّا تَدَعَ لِي ذَنْبًا إِلَّا غَفَرْتَهُ وَلَا هَمًّا إِلَّا فَرَّجْتَهُ وَلَا حَاجَةً هِيَ لَكَ رِضًا إِلَّا قَضَيْتَهَا لِي ثُمَّ يَسْأَلُ اللَّهَ مِنْ أَمْرِ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ مَا شَاءَ فَإِنَّهُ يُقَدَّرُ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ*

اې زما مولا! ستا د رحمت د موجباتو غوښتنه درنه کوم او ستا د بخښنې د عزايمو او له هرې ګناه نه د سلامتيا او د هرې ښېګڼې لاس ته راوړنه. اې باري خدايه! هيڅ ګناه مې د بخښنې نه پرته مه پرېږده او هيڅ اندېښنه مې د پای ته رسولو نه پرته او د دنيا او آخرت هيڅ حاجت مې له پوره کېدو نه پرته پرې نږدې، اې تر هرمهربان نه زيات مهربانه!

(c) ketabton.com: The Digital Library

اللهم رَبَّنَا ءَاتِنَا فی الدُّنْيَا حَسنَةً وَ فی الاَخِرَةِ حَسنَةً وَ قِنَا عَذَابَ النَّارِ*

اې باري خدايه! په دنيا کي مو ښېګڼه په برخه کړې او په آخرت کي مو ښېګڼه په برخه کړې او د اور له عذابه مو وژغورې.

زه د پيغمبر عليه السلام د دوو خاصو دعاګانو وړانديز کوم چي يوه ئې د طائف په هغه سخت سفر او غمجن حالت کي او بله ئې په عرفات کي کړې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د عرفات دعا

اللّهُمّ إِنّكَ تَسمَعُ كَلاَمِي، وَتَرَى مَكَانِي، وَتَعْلَمُ سِرّي وَعَلاَنِيَتِي، لاَ يَخْفَى عَلَيْكَ شَيْءٌ مِنْ أمْرِي، وَأَنَا الْبَائِسُ الْفَقِيرُ، الْمُسْتَغِيثُ الْمُسْتَجِيرُ، الْوَجِلُ الْمُشْفِقُ، الْمُقِرُّ الْمُعْتَرِفُ بِذَنْبِه، أسْأَلُكَ مسألَةَ الْمِسْكِينِ، وَأَبْتَهِلُ إِلَيْكَ ابْتِهَالَ الْمُذْنِبِ الذّلِيلِ، أَدْعُوكَ دُعَاءَ الْخَائِفِ الْمُضْطَرِّ، مَنْ خَضَعَتْ لَكَ رَقَبَتُهُ، وَفَاضَتْ لَكَ عَبْرَتُهُ، وَذَلّ لَكَ جِسْمُهُ، وَرَغَمَ لَكَ أَنْفُهُ. اللّهُمّ لاَ تَجْعَلْنِي بِدُعَائِكَ شَقِيّاً، وكُنْ بِي رَؤُوفاً رَحِيماً، يا خَيْرَ الْمَسْؤُولِينَ وَيا خَيْرَ الْمُعْطِينَ*

اې زما مولا! ته زما خبره اورې، دريځ مي گورې، په پټ او ښرگند مي پوهېږې، زما هيڅ کار درنه پټ ندی. زه غم

ځپلی، فقیر، فریادي او د پناه په لټه کي يم. او پرېږدونکی، وېرېدونکی، په خپلي گناه مقر او معترف يم، د مسکين د سوال په شان درته سوال کوم او د ذليل گنهکار د زاریۍ په څېر درته زاري کوم او د وېري اخستي راندہ د دعا په شان درته دعا کوم، هغه چي غاړه ئې درته کږه شوې او له سترگو نه ئې تا ته اوښکي بهېږي او ټول بدن ئې تسليم او پزه ئې درته په خاورو شوې، خدايه! له تا نه د غوښتني په اړه مي زما ربه! بدبخته او محروم مه کړې او په ما زړه سواند او مهربانه شې. اې د سوالونو ترټولو غوره مقامه! او اې ترټولو غوره ورکوونکيه!

د طایف دعا

اللهم اليك اشكو ضعف قوتى وقلة حيلتى و هوانى على الناس يا ارحم الراحمين، انت رب المستضعفين و انت ربى، إِلى من تَكِلُني إِلى عَدُوَ بعيد يَتَجَهّمُني؟ ام الى صديق قريب ملكته امرى؟ ان لم يكن بك على غضب فلا ابالى، غير ان عافيتك اوسع لى، اعوذ بنور وجهك الذى اضاءت له السموات و اشرقت له الظلمات و صلح عليه امر الدينا و الاخرة، ان ينزل بى غضبك او يحل بى سخطك، لك العتبى حتى ترضى، و لا حول و لا قوة الا بك.

اې الله! تا ته د خپل قوت له ضعف او کمزورۍ نه او د خپل توان له کموالي او د خلکو په نظر کي له خپل سپکوالي نه شکايت کوم، اې تر هر مهربان نه زيات مهربانه! ته د مستضعفينو رب يې او ته زما رب يې، چا ته مي سپارې؟ لېري دشمن ته چي تندی

(c) ketabton.com: The Digital Library

راته ترېو کوي؟ او که نږدې دوست ته چي تا زما د کار واکمن کړی. که ته راباندي غصه نه وې، نو هیڅ پروا نلرم، خو ستا عافیت راته ډېر خور برېښي، ستا د مخ په هغه نور سره پناه غواړم چي آسمانونه او ځمکي ورباندي روښانه شوي او تیارې ورباندي رڼې شوې او د دنیا او آخرت چاري ورباندي اصلاح شوې، له دینه چي ستا غضب راباندي نازل شي او یا ستا غصه مي احاطه کړي، تا لره رضامندي ده، څومره چي ستا خوښه وي، نه (له کوم کار نه د راګرځېدو) توان او نه (د کوم کار د تر سره کولو) قوت تر لاسه کېدی شي مګر ستا په توفیق سره.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سلام

ستا لمونځ، ښي او کيڼ طرف ته په سلام اچولو سره پای ته رسيږي، ته ټولو هغو ته چي ستا مخي يا ښی لاس او يا کيڼ لاس ته دي، که امام دی، که نور لمونځ کوونکی او که ملائکی، وايي:

السلام عليکم ورحمة الله

په تاسو دي سلامتيا وي او د الله رحمت.

پدي الفاظو سره ته له يوې خوا دوی ته له الله نه د سلامتيا او پيرزويني غوښتنه کوې، له بلي خوا هغوی ته ډاډ او اطمينان ورکوې چي دوی ستا له هر راز ضرر نه خوندي دي او ستا په زړه کي هغوی ته دروغتيا او سلامتيا قوي تمنا او تلوسه شته.

لمونځ د ښېګڼو سرچينه

لمونځ د انسان په اخلاقي روزنه کي ژور او عميق اثرات لري، د ده فردي او اجتماعي سلوك اصلاح كوي او د ده له اخلاقي شخصيت نه د رذايلو د رژولو مؤثره وسيله ده. قرآن فرمايي:

اتْلُ مَا أُوحِىَ إِلَيْكَ مِنَ الْكِتَبِ وَ أَقِمِ الصلَوةَ إِنَّ الصلَوةَ تَنهَى عَنِ الْفَحْشاءِ وَ الْمُنكَرِ وَ لَذِكْرُ اللّهِ أكبرُ وَ اللّهُ يَعْلَمُ مَا تَصنَعُونَ* العنكبوت: ۴۵

له كتاب نه چي څه په تا نازل شوي ولوله او لمونځ قايم كړه، يقيناً چي لمونځ له فحشاء او منكر نه مخنيوى كوي او د الله يادونه ډېره ستره ده، او الله په هغه څه پوهېږي چي تاسو ئې كوئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پدې مبارك آیت کي د لمانځه په اړه لاندي ستر مطالب مضمر دي:

۱. لمونځ هر هغه کرکجن عمل نه انسان منع کوي چي د سالم فطرت خاوند ترېکرکه لري او بل ځای ېله ده نه نه خوښوي. د دې وجه کاملاً څرګنده ده، د هر انسان اخلاق او سلوك د ده له قبلې او هدف نه رنګ اخلي، دا ستا د ژوند جهت او ستا د هلو ځلو مقصد او هدف دی چي ستا د کړو وړو څرنګوالی ټاکي.

ته په خپل لمانځه سره له شیطان نه چي د شر په لوري هڅوونکی دی مقاطعه کوې، د ده له وسوسو نه الله ته پناه وړې، مخ خدای ته اړوې او شا شیطان ته، خود به له ټولو هغو بدو کارونو نه ډډه کوې چي شیطان ئې خوشوي او الله وربandي ناراضه کېږي.

۲. کوم لمونځ چيد فحشاء او منکر مخنیوی ونکړي هغه لمونځ لمونځ ندی.

۳. د لمانځه یوازي سلبينتائج ندي چي فقط له کرکجن فکر، قول او عمل نه مانع شي، بلکي بې شمېره ایجابي اثرات او نتایج لري. دې مطلب ته د نوموړي آیت پدې برخي کي اشاره شوې:

وَ لَذِكْرُ اللّهِ أَكبرُ

مفسرینو د دې برخي لاندي وضاحتونه کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

- له ذکر نه دلته مراد لمونځ دی، يعنی لمونځ تر دې هم ستر دی چې يوازې له فحشاء او منکر نه مخنيوی وکړي، بلکې په انسان کې د لوړو لوړو اخلاقي ښېګڼو د پيدا کېدو لامل دی.
- ته په لمانځه کې د الله يادونه کوې او الله جل شأنه ستا يادونه کوي، خو د الله يادونه ډېره ستره او غوره ده، که ته ئې د ځمکې په کوم ګوټ کې له ځان سره ياد کړې نو لوی الله جل شأنه دې پورته په آسمانونو کې يادوي، که ته ئې د انسانانو په کومې ټولنې کې ياد کړې نو الله جلت عظمته دې په ملاء اعلی کې، ستا تر ټولني نه په غوره ټولني کې يادوي، الله جل شأنه وايي:

فَاذكُرُونی أذكُركُمْ

ما ياد کړئ چې ياد مو کړم.

- د لمانځه او د بل هر عبادت، اساسي او تر ټولو مهم جزء د الله ذکر او يادونه ده، د عباداتو ظاهري حرکات د جسد د غړو په شان او د الله يادونه د هغه د روح په څېر ده، که کوم څه يو واقعي عبادت، له يوه بې مقصده حرکت او يوه انساني عادت، تقليد يا شکلي مراسمو نه بېلوي نو هغه د الله ذکر دی، الله ته مقبول عبادت يوازې هغه دی چې محرك او هڅوونکی ئې د خدای ذکر وي.

يوه ورځ رسول الله صلی الله عليه وسلم صحابه وو ته ووېل: آيا تاسو ته داسې عمل ونښيم چې د سرو سپينو زرو تر انفاق نه غوره وي، او تردې نه هم چې له دښمن سره په جګړې کې مخامخ شئ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه ستاسو غاړي او تاسو د دوی غاړي ووهئ؟ صحابه وو وويل: هو يا رسول الله! هغه وفرمايل: د الله جل شأنه ذکر.

أَلَا أُنَبِّئُكُمْ بِخَيْرِ أَعْمَالِكُمْ وَأَزْكَاهَا عِنْدَ مَلِيكِكُمْ وَأَرْفَعِهَا فِي دَرَجَاتِكُمْ وَخَيْرٌ لَكُمْ مِنْ إِنْفَاقِ الذَّهَبِ وَالْوَرِقِ وَخَيْرٌ لَكُمْ مِنْ أَنْ تَلْقَوْا عَدُوَّكُمْ فَتَضْرِبُوا أَعْنَاقَهُمْ وَيَضْرِبُوا أَعْنَاقَكُمْ قَالُوا بَلَى قَالَ ذِكْرُ اللَّهِ تَعَالَى* رواه الترمذی

- د الله ذکر يوازي په پنځه وخته لمانځه کي مه محدودوئ، د الله جل شأنه د ذکر لمن خوره او ستره ونيسئ، هر وخت په هر مناسب حالت کي هغه ياد کړئ، ستاسو ژبه بايد تل د الله په ذکر لمده وي.

د انسان د ټولو ښېګڼو اصلي محرك فقط په الله ايمان دی او د ټولو بديو، فساد او ظلم اصلي عامل بې په خدای ايمان نه درلودل دي، څوك چي په خدای او آخرت ايمان ونلري، ولې بايد خپل شهوات او د نفس غوښتني مهارکړي، ولې بايد د ځان په ګټه د بل حق غصب نکړي، ولې بايد له هغي ګناه او خيانت نه چي کولی ئې شي ډډه وکړي؟!!

د همدې لپاره ته د ورځي په پنځه وخته لمانځه مکلف شوی يې چي تل دي خدای په ياد وي او له هغه سره ستا دوامداره تړاو او ربط، تاله هري ګناه نه منع او هري ښېګڼي ته وهڅوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه به څوك وي چي دا خبره ونه مني چي په انسان کي د بدي او ګناه په لوري يو داسي هڅوونکی ځواك شته چي هغه ته وايي: په خپل حق قناعت پرېږده، په خپل حلال رزق اکتفاء ناپوهي ده، د خپلو غرايزو د اشباع يوازي جايز او مشروع لاري ترك کړه، نفس دي چاغ او سورب کړه، ټولو غوښتنو ته ئې ځواب ووايه، په بل خپله لويي ومنه، نور دي ستا د خوښی لپاره قربان شي، ټول غوره، خوندور، نفيس، ښکلي، ښايسته، ګران او ګټور شيان بايد ستا وي، که خوراك دی، که څښاك دی، که کور، جامه، ښځه، موټر، منصب، او مقام دي، له هري لاري چي ممکن وي، بايد دې ته ځان ورسوې، دا حريص، ګناه ته هڅوونکی او د بل په حق تېري ته پاروونکی ځواك، په الله او آخرت د ايمان نه پرته په بل هيڅ شه نشي مهارکېدی.

که ته نه يوازي دا چي په خپل حلال رزق اکتفاء کوې بلکي د خپل لاس په تنګاکو ګټلی مال د کوم مظلوم د لاس نيوي او مرستي په لار کي يا د کوم ستر او مقدس هدف د تحقق لپاره قرباني کوې، آيا په الله جل شأنه د ايمان نه پرته د دې لپاره کوم بل لامل موندلی شې. په انسان کي د اخلاقي ښېګڼو، غوره انساني صفاتو، ښه خويونو او په بل د ترحم او عاطفې ونه له هغه زړه نه خړوبه کېږي چي د الله په ياد خوځېږي، د الله له ذکر نه خالي زړه د رجيم شيطان ځاله شي چي له هغه ځايه د انسان ټول احساسات د شر، فساد او ګناه خوا ته هڅول کېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

لمونځ د مضطرب زړه درمل

الله جل شأنه فرمايي چي د کړاوونو او ستونزو پـه وخت کي پـه لمانځه او صبر سره مرسته وغواړئ.

يَاأَيُّهَا الّذِينَ ءَامَنُوا استعِينُوا بِالصّبْرِ وَالصّلَوة اِنّ اللّهَ مَعَ الصّابِرِينَ * البقره: ۱۵۳

اي مؤمنانو! پـه صبر او لمانځه سره مرسته وغوارئ، يقيناً چي خداى لـه صبر کوونکو سره دى.

غم، هم او اضطراب د انسان د پرېشانۍ او اندېښني دري خاص حالتونه دي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

- "غم"هغه اند ښنه ده چې د يوه څرګد مصيبت په وجه دي څه د لاسه ورکړي وي او له هغه عزيز شي نه د محروميت په خاطر دي په ز ړه او دماغ د غم وربځې خورې وي.
- "اضطراب" هغه حالت دی چې کوم محتمل مصيبت ته سترګې په لاره يې، د هغه د ناڅاپي راتلو خطر دي تهديد وي او د همدې خطر په وجه ستا په زړه له وېرې سره توأم پرېشاني مسلط شوې وي.
- او "هم" هغه اند ښنه او پر ېشاني ده چې وجه ئې واضح او څرګنده نه ده، زړه دي لالهانده او له اطمينان او ډاډ نه محروم او لد ېحالت نه د وتلو چاره درنه ورکه، نه پوهېږې حواس دي ولې ناقراره او زړه دي ولې بې صبره دی او څنګه خپل زړه او دماغ آرام او ډاډه کړې.

لمونځ تا ته خپل رب دريادوي او په همدې سره ستا غم، هم او اضطراب ختموي : د خپل پيدا کوونکي، پالونکي او ساتونکي رب په رايادولو سره دې ته متوجه کېږې چې ستا هرڅه د الله ورکړه ده. د ده په اراده درکړل شوي او د ده په امر درنه اخستل شوي، د ورکړې په وخت کې په تا د منعم رب شکر لازم دی او د اخستنې په وخت کې په تا صبر او رضايت. ستا په ژبه به حتماً دا الفاظ راځي چې:

(c) ketabton.com: The Digital Library

إِنّا للّه وَ إِنّا إِلَيْه رَجِعُونَ
مونږ د الله يو او د ده په لوري ورتلونکي.

لمونځ په تاکي دا شعور احياء کوي چي پدې عالم کي ټولي فيصلې ستا ټولواك رب کوي، څه چي هغه غوښتي وي فقط همغه به کيږي، د محتمل خطر له وېري نه اضطراب او پرېشاني آخوا ته وغورځوه، په مطمئن او ډاډه زړه د پېښو مقابله وکړه، کوم مصيبت چي الله نه وي درته ليکلی، هيڅوك ئې په تا نشب مسلط کولی او دکوم مصيبت فيصله چي الله جل شأنه کړې وي له ده نه پرته ئې بل څوك نشي درنه رد کولی.

له قرار او ډاډ نه خالي زړونه، مضطرف او پرېشانه حواس او ناآرامه او له سکون نه محروم دماغ چي نامعلومه هم او غم ورباندي وزري خورې کړې، نه ئې وجه معلومه او نه ئې چاره، دا د انسان لپاه ترټولو زيات دردونکی عذاب دی، د انسان نشاط او تحرك ختم کړي، مشاعر او عواطف ئې مړه کړي، د مقصد په لوري د تلو عزم او اراده ترې واخلي، ورو ورو د ده ټول حواس فلج کړي. د دې بيمارۍ اصلي عامل، د خدای هېرول او د انسان او د ده د رب ترمنځ د رابطې شلېدل دي.

حکيم خدای د کافرانو په هکله فرمايي:

لهُمْ عَذَابٌ مِّن رِّجْزٍ أَلِيمٌ * سبا: ۵

دوی لره د درد ناك اضطراب عذاب دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

وَ مَنْ أَعْرَضَ عَن ذِكْرِي فَإِنَّ لَهُ مَعِيشَةً ضَنكاً وَ نَحْشُرُهُ يَوْمَ الْقِيَمَةِ أَعْمَى * طه: ۱۲۴

او چا چې زما له یاده ډډه وکړه نو هغه لره به د تنګسې او پرېشانۍ ژوند وي او د قیامت په ورځ به ئې ړوند حشر کوو.

که تاسو نن د غربي نړۍ په بیماره ټولني کي ګورئ چي په شدید رواني اضطراب اخته او له سختو روحي امراضو سره مخامخ ده او لدې عذاب نه د ځان ژغورني لپاره ترقوي نه قوي مسکنه دواګانو، مخدره او نشه یي موادو ته پناه وړي، ترڅو ناآرامه اعصاب تخدیرکړي او د ځو شېبو لپاره ئې روحي پرېشاني او رواني اضطراب تسکین کړي، خو د دې په ځای چي له دې عذابه ئې وژغوري، برعکس له مزید ګڼ شمېر داسي نوو اجتماعي آفتونو سره ئې مخامخ کړي چي له علاج نه ئې عاجز وي، د دې ټولو اصلي وجه، له خدای جل شأنه نه لېري والی او په الله جل جلاله د ایمان نشتوالی دی.

مګر نه ګورئ چي په همدې خاطر په غربي ټولني کي د مخدره موادو د استعمال ګراف پداسي حال کي ورځ په ورځ اوچت درومي چي غرب په ټول توان طاقت او له ټولو هغو پراخه امکاناتو او وسایلو نه په استفادې سره چي په واك کي ئې لري د هغه د مخنیوي کلکه او دوامداره هڅه کوي.

آیا عجیبه نده چي په آسیایي ملکونو کي د دغو موادو اصلي تولیدوونکی، د هغه له استعمال نه کرکه لري، خو غربیان

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځې د لاس ته راوړلو لپاره په زرهاوو ميله سفرونه کوي، د سخت پوليسي تعقيب او څارني لاندي، د ابدي حبس، حتی اعدام د جدي خطر منلو سره سره هغه اروپايي او امريکايي مارکيټونو ته رسوي او هلته ئې د طلا په بيه خرڅوي.

د دې وجه څرګنده ده، په غرب کي په الله جل جلاله د ايمان د جرړو وچېدل او په آسيا کي کم يا زيات له الله جل جلاله سره تعلق .

تر ټولو عجيبه خبره دا ده چي غربي نظامونه د دې په ځای چي په واشنګټن، نيويارك، پاريس او لندن کي د دې موادو د عدم استعمال لاري ولټوي برعکس په آسيايي ملکونو کي د هغه د کښت د مخنيوي بې حاصلي هڅي کوي.

دوی په دې نو پوهېږي چي ولې انسان نشه يي او مخدره موادو ته پناه وړي؟ او په غربي ټولني کي څه پدې منتج شوي چي د هغي اجتماع په غېږ کي ستر شوی انسان په رواني اضطراب اخته وي او له همدې اضطراب نه د ځان ژغورني لپاره مخدره موادو ته مخه کوي؟ د دې ستر اجتماعي آفت علاج يوازي يو درمل لري: له الله جل جلاله نه د پردي شوي انسان، د الله جل جلاله له ياده خالي مضطرب زړه، د خدای جل شأنه په ياد خړوبه کول او له همدې لاري د ده رواني اضطراب او روحي پرېشاني ختمول. قرآن فرمايي:

أَلا بِذِكرِ اللّهِ تَطمَئِنُّ الْقُلُوب * الرعد: ۲۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

پام چي د الله په ذکر سره زړونه مطمئن کېږي.

د ژوند په سختو سختو شیبو کي چي له خدای جل شأنه نه غافل انسان خپل حواس بایلي، اعصاب ئې له کنټروله وځي او دماغ ئې کارکول پرېږدي خو د الله په ذکر معمور زړه مطمئن او ډاډه وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په جګړو کي د بري عامل

الله جل شأنه فرمايي چي د حق له دښمنانو سره په جګړي کي د مخامخ کېدو په وخت کي بايد ثبات ولرئ او الله جل جلاله زيات ياد کړئ ترڅو برلاسي او بريالي شئ.

يَأَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِذَا لَقِيتُمْ فِئَةً فَاثْبُتُوا وَ اذْكُرُوا اللَّهَ كَثِيراً لَّعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ * الانفال: ۴۵

ای مؤمنانو! چي کَله له کومي ډلي سره (په جګړي کي) مخامخ شئ نو ټينګ شئ او الله ډېر ياد کړئ چي بريالي شئ.

قرآن عظيم الشان په جګړي کي د بري دوه ډوله عوامل بيان کړي:

الف: جنګی قوت او حربي وسايل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لکه چي فرمايي:

وَ أَعِدُّوا لَهُم مَّا استَطعتُم مِّن قُوَّةٍ وَ مِن رِّبَاطِ الْخَيْلِ
الانفال: ۶۰

او دوی ته څومره چي توانېدی شئ قوت او ترړلي آسونه برابر کړئ.

ب: د جګړي په ميدان کي ثبات، له جنګ نه د راولاړو شوو ستونزو په وړاندي صبر، د وحدت او نظم ساتنه، اطاعت، له تحمل نه کاراخستل، تفقه او پوهه، د عقيدې او هدف لوړوالی، له کبر، لويي او ځان ښودني نه ډډه او د الله جل شأنه ډېرډېر يادول.

خو وايي: د جګړي هرطرف چي وتوانېدو له معنوي لحاظه په خپل حريف برلاسی شي، که څه هم د جنګي قوت او حربي وسائلو له خوا د هغه په پرتله، ډېر کمزوری او ناتوانه وي او د دوی ترمنځ تناسب ۱پر۱۰ وي، وروستی بری به د هماغه طرف په برخه وي.

يعنی په جګړي کي د دښمن د شمېر او وسايلو زياتوالی بايد په تاسو کي وېره راولاړه نکړي او د خپل بري په هکله مو شکمن نکړي. که تاسو له معنوي اړخه په دښمن خپل لوړوالی وساتو، که څه هم د هغه شمېر ستاسو په پرتله لس ځله زيات وي، آخري فتحه به ستاسو وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د الله **جل جلاله** ذکر او لمونځ په تا او ستا د سنګر په ملګرو کې د برې معنوي لاملونه برابروي، صبر او ثبات مو په برخه کېږي، د دښمن له قوت نه وېره او د مرګ خوف مو له زړه نه لېږي کېږي، د الله **جل جلاله** غیبي مرستو ته مو امیدواري زیاتېږي، او بالآخره هغه ذات چې د عالم د چارو واګې ئې په اختیار کې دي او د ماتې او برې فیصله کوي، هغه به خپل نصرت او تائید ستا په برخه کوي او پر دښمن به برې درکوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اسلامي حکومت لومړی دنده

په اسلامي نظام کي د واکدارانو لومړنۍ او تر ټولو ستره وظیفه د لمونځ قائمول دي.

قرآن پدې هکله فرمایي:

الّذِینَ إِن مّکّنّهُمْ فی الأَرْضِ أَقَامُوا الصلَوةَ وَ ءَاتَوُا الزّکوةَ وَ أَمَرُوا بِالْمَعْرُوفِ وَ نَهَوْا عَنِ الْمُنکَرِ وَ للّهِ عَقِبَةُ الأُمُورِ * الحج: ۴۱

هغه چي په ځمکي کي تمکین ورکړو، لمونځ قایموي، زکات ورکوي، په معروف ګمارل او له منکر نه مخنیوی کوي او د چارو پای الله لره دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لدې آیت نه په ډېر وضاحت سره معلومېږي چې د یوې غوره اسلامي ټولني په جوړولو کې ترټولو زیات اغېزمن کار، د لمانځه قایمول دي. که اسلامي حکومت پدې وتوانېدو چې جوماتونه له معنوي لحاظه آباد کړي، د جومات امامت صالح، متقي او په دین پوه داعي ته وسپاري، خلك له جومات سره عادت کړي او جومات چې د خلکو په فکري، معنوي، اجتماعي او سیاسي روزني کې کوم اغېزمن کارکولی شي هغه ترسره شي، کولی شي د ټولني ټولي ناخوالي سمي او ټول مشکلات حل کړي.

چې د یوه محل خلك، هره ورځ پنځه ځله راغونډېږي، په هري اونۍ کې د یوې منطقې خلك، یو ځل اجتماع کوي، په کال کې دوه ځله د یوې لویې ساحې اوسېدونکي په یوې ستري غونډې کې د اختر په شان دوو خاصو ورځو کې غونډه کوي او پدې اجتماعاتو کې ټول په منظمو لیکو کې د یوه بل څنګ ته، یوې قبلې ته مخه کوي، د واحد رب په وړاندي ودرېږي، په یوه امام پسې اقتدا کوي، د هغه په قومنده، لاسونه الله جل جلاله ته د تسلیمۍ په نامه پورته کوي، لاس تړلي ودرېږي، رکوع او سجده کوي، په خپلو حرکاتو کې له امام نه مخکې وروسته کېدل ګناه ګڼي، په خپلو منځونو کې معمولي فاصله، او ډېره کمه اندازه له یوه بل نه وروسته مخکې ودرېدل غلطي شمېري او له هغه نه ډډه کوي، دا ظاهري منظم حرکات له ژور فکري او معنوي احساس او یووالي سره توأم تر سره کېږي، د جمعې په هره

اجتماع او د اختر په غونډو کې امام مکلف دی جامع او لارښوونکې وینا وکړي او مقتدي مکلف دی په ډېر غور او دقت سره هغه واوري، د دولت رئیس مکلف دی چې په مرکز کې په خپله د دغو اجتماعاتو ریاست وکړي او شخصاً د لمانځه امامت وکړي او په لېري ځایونو کې د ده کفیل دا کار ترسره کړي. پدې سره چې د خلکو ترمنځ د یووالي، د مشرانو او کشرانو ترمنځ د بعد او فاصلې ختمولو، د یوه بل له حالت نه د خبرېدو، د محلي، منطقې، ساحې او هېواد او نړۍ په وضعیت د پوهېدو، او سترو سترو اجتماعي کارونو ته د ولس د چمتو کولو کوم کار کېدی شي له بلې هیڅ لارې ممکن ندی.

تاسو چې د نړۍ د ډېرو منظمو، ځواکمنو، سیاسي او انقلابي احزابو، تنظیمي او تربیتي پروګرامونه او د حزبي جلسو څرنګوالی لدغه څه سره چې اسلام وضع کړي، مقایسه کړئ نو هلته د لمانځه او جماعت په اهمیت پوهېدی شئ.

دا د جماعت لمونځونه په حقیقت کې د حزب الله ورځنۍ، اونیزې او کلنۍ حزبي جلسې دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ناصالح خلف نښه

قرآن عظیم الشان د ناصالح خلف او د هغه نا اهله ټولګي، چي ندی توانېدلی د خپل پتمن او سرلوړي سلف د عظمتونو او جلال ساتنه وکړي، یوه لویه او اساسي نښه د لمانځه ضایع کول ګڼي او فرمایي:

فَخَلَفَ مِن بَعْدِهِمْ خَلْفٌ أَضاعُوا الصلَوةَ وَ اتّبَعُوا الشهَوَتِ فَسوْفَ يَلْقَوْنَ غَياً * مریم: ۵۹

بیا له دوی نه وروسته هغه خلف (وروستني) ورپسې شول چي لمونځ ئې ضایع کړ او د نفس د غوښتنو متابعت ئې وکړ نو خود به له ورکاوي سره مخامخ کېږي.

یعنی چا چي لمونځ ضایع کړ او د نفس بنده شو، د یوه

باعزته او باعظمته قوم د شرف او د سرلوړی د لرغونې میراث ساتنه نشي کولی، ډېر ژر به په میراث ترلاسه کړی عزت بایلي او له سپکاوي او ورکاوي سره به مخامخ کېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لمونځ دکچه خویونو مانع

عظیم الشان قرآن د لمانځه د دې خصوصیت په هکله داسې ثرگندونه کوي:

إِنَّ الانسنَ خُلِقَ هَلُوعاً * إِذَا مَسهُ الشرُّ جَزُوعاً * وَ إِذَا
مَسهُ الخَيرُ مَنُوعاً * إِلا الْمُصلّينَ * الّذينَ هُمْ عَلى
صلاتهِمْ دَائمُونَ * وَ الّذينَ فى أَمْوَلهِمْ حَقٌ مّعْلُومٌ *
لّلسائلِ وَ الْمَحْرُومِ * وَ الّذينَ يُصدّقُونَ بِيَوْمِ الدّينِ * وَ
الّذينَ هُم مّنْ عَذَاب رَبهِم مُّشفِقُونَ * إِنّ عَذَاب رَبهِمْ غَيرُ
مَأْمُونٍ * وَ الّذينَ هُمْ لِفُرُوجِهِمْ حَفِظُونَ * إِلا عَلى أَزْوَجِهِمْ
أَوْ مَا مَلَكَت أَيْمَنهُمْ فَإِنهُمْ غَيرُ مَلُومِينَ * فَمَنِ ابْتَغَى
وَرَاءَ ذَلك فَأُولَئك هُمُ الْعَادُونَ * وَ الّذينَ هُمْ لأَمَنَتهِمْ وَ
عَهْدِهِمْ رَعُونَ * وَ الّذِينَ هُم بِشهَدَتهِمْ قَائمُونَ * وَ الّذِينَ

(c) ketabton.com: The Digital Library

هُمْ عَلى صلاتهِمْ يحَافِظون * أُولَئك فى جَنّتٍ مُكْرَمُونَ *
المعارج: ۱۹- ۳۵
یقیناً چي انسان ډېر کم ظرفه او بې صبره پیدا شوی، چي شر ور ورسېږي، زګېروی کوونکی شي او چي خیر ئې په برخه شي (د خیر د کار) سخت مخنیوی کوونکی شي، مګر لمونځ کوونکي، هغه چي په خپل لمانځه پاېښت کوي او هغه چي په شتمنیو کي ئې د سوال کوونکو او بې وزلو لپاره څرګنده برخه وي، او هغه چي د بدلې ورځ رښتونې ګڼي او هغه چي د خپل رب له عذابه وېرېږي، ځکه چي د دوی د رب له عذابه خوندي پاتې کېدا نشته، او هغه چي د خپلو شرم ځایونو ساتنه کوي، مګر په خپلو مېرمنو یا وینځو چي پدې صورت کي دوی پړه او ملامت ندي او چا چي لدې نه سربېره څه وغوښتل تېرې کوونکي دي، او هغه چي د خپلو امانتونو او ژمنو پاملرنه کوي، او هغه چي په خپلو شهادت ورکولو په نېغه ودرېږي، او هغه چي د خپل لمانځه ساتنه کوي، د دوی به په جنت کي درناوی کېږي.

پدې مبارکو آیتونو کي لاندي ټکي د خاصي پاملرني وړ دي:

د ستونزو او کړاوونو په وخت کي بې صبري، سرټکول، بده ورځ جوړول او شکوه او شکایت کول او د شتمن کېدو په صورت کي بخل کول، د خیر په لار کي د خپل مال له مصرفولو ډډه او له خپلي شتمنۍ نه د ښېګڼي د هر کار د مخنیوي په لار کي کار اخستل، د انسان هغه دوه ناوړه او بد خویونه دي چي د ده اکثره

(c) ketabton.com: The Digital Library

اجتماعي مشکلات له همدې نه راولاړېږي، لدې نه پوازې "مصلين" يعنی لمونځ کوونکي خوندي پاتې کېږي.

په دغو آيتونو کي چي کومو سترو سترو اخلاقي ښېګڼو ته اشاره شوې په سر او پای کي ئې د لمانځه ذکر راغلی او ټول لمونځ کوونکو ته منسوب شوي چي معنا ئې دا ده: لمونځ د ټولو ښېګڼو د پيل نقطه ده، لمونځ د ټولو دغو ښېګڼو بنسټ دی، لمونځ په دغو ټولو ښېګڼو احاطه کړې، هم ئې د پيل عامل دی او هم د دوام.

همدا مطلب د المؤمنون د سورې په لومړنيو آيتونو کي داسي راغلي:

قَدْ أَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ* الّذِينَ هُمْ فی صلاتهِمْ خَشِعُونَ* وَ الّذِينَ هُمْ عَنِ اللّغْوِ مُعْرِضُونَ* وَ الّذِينَ هُمْ لِلزّكَوةِ فَعِلُونَ* وَ الّذِينَ هُمْ لِفُرُوجِهِمْ حَفِظُونَ* إلا عَلی أَزْوَجِهِمْ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَنهُمْ فَإنهُمْ غَيرُ مَلُومِينَ* فَمَنِ ابْتَغَی وَرَاءَ ذَلِكَ فَأُولَئكَ هُمُ الْعَادُونَ* وَ الّذِينَ هُمْ لِأَمَنَتِهِمْ وَ عَهْدِهِمْ رَعُونَ* وَ الّذِينَ هُمْ عَلی صلَوَتهِمْ يحَافِظُونَ* أُولَئكَ هُمُ الْوَرِثُونَ* الّذِينَ يَرِثُونَ الْفِرْدَوْسَ هُمْ فِيهَا خَلِدُونَ*

المؤمنون: ۱-۱۱

هغه مؤمنان بريالي شول چي په خپل لمانځه کي خشوع کوونکي وي او هغه چي له لغوي نه ډډه کوونکي وي او هغه چي د زکات ترسره کوونکی وي او هغه چي د خپل شرم ځايونو ساتونکي وي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

مگر په خپلو مېرمنو او وينځو چي پدې صورت کي پړه او ملامت ندي، خو څوك چي لدې نه سربېره څه وغواړي تېرى کوونکي دي، او هغه چي د خپلو امانتونو او ژمنو پالونکي دي او هغه چي د خپلو لمونځونو ساتونکي وي، دوى هغه وارثان دي چي جنت الفردوس به ترلاسه کوي، په هغه کي به تل پاتې وي.

پدې آيتونو کي هم گورئ چي د فلاح او بري د عواملو په ډله کي لومړى عامل له خشوع سره لمونځ او وروستى عامل د لمونځونو ساتنه ښودل شوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مسجد سمسوروونکي

د ټولني معنوي او مادي رغونه او سمسورتيا د مسجد د معنوي سمسورتيا له لاري ممکن ده، له بلي لاري د يوې صالح ټولني جوړول امکان نه لري، خو هغه څوك دی چي مسجد آبادولی شي؟ قرآن پدې هکله داسي وضاحت کوي:

إِنَّمَا يَعْمُرُ مَسجِدَ اللّه مَنْ ءَامَنَ بِاللّه وَ الْيَوْمِ الاَخِرِ وَ أَقَامَ الصلَوةَ وَ ءَاتی الزّكوةَ وَ لَمْ يخْش إِلا اللّهَ فَعَسی أُولَئك أَن يَكُونُوا مِنَ الْمُهْتَدِينَ* البرائة: ١٨

د الله جوماتونه يوازي هغه څوك آبادولی شي چي په الله او د آخرت په ورځ ئې ايمان وي او لمونځ قايم کړي، او زکات ورکړي او له الله نه پرته له بل هيچا ونه وېرېږي، ښايي همدا کسان لارموندونکي وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

يعنى مساجد هله رغېدی شي چي چاري ئې داسي چاته سپارل شوې وي چي واقعاً په خدای او آخرت ايمان لري، د لمانځه د اقامه کولو استعداد لري او د الله جل جلاله په لار کي د خپلو شتمنيو قربانولو ته چمتو وي او له الله جل جلاله نه پرته نه په خپل مرگ ژوند ، نه په خپل رزق، روزي او نه عزت او سپکاوي له بل چا وېره لري.

د جوماتونو ورانېدل او د ټولني په رغوني کي د هغوی د اساسي تاثير ختمېدل هلته پيل شي چي د جومات چاري هغه چا ته وسپارل شي چي له جومات نه د حق د غلبې، د الله د عبادت، او د شر او فساد د ځواکونو پرخلاف د مبارزې د سنگر او محراب په ځای له هغه نه ځانته د يوې گولې ډوډۍ ترلاسه کولو دوکان جوړ کړي. هم ئې اذان د څو پيسو لپاره، او هم ئې په محراب کي ودرېدل، محراب د هغه چا په واك كی وي چي له الله جل جلاله نه پرته له بل نه وېرېږي او د همدې لپاره د حق خبره نشي کولی، نه د ظالم د مخالفت جرأت کولی شي او نه له مظلوم نه د دفاع همت.

د جومات دنيا پرست او جبون متولي د جوماتونو د ورانولو ترټولو ستر مسبب وي.

ترهغه وخته د دنيا قيادت او زعامت د اسلام او مسلمانانو په لاس کي وو او په ټوله نړۍ ئې په فکري، اخلاقي، سياسي او حتی نظامي لحاظه حکومت کولو چي د جومات منبر او محراب ئې په هغو حرب کوونکو مجاهدو امامانو ښايسته وو چي له الله

(c) ketabton.com: The Digital Library

جل جلاله نه پرته نه له بل چا وېرېدل او نه ئې بل ته طمعه وه، او د اسلامي امت د برم د پای ته رسېدو او د عالم له قیادت نه د اسلام او مسلمانانو د خلع کېدو لړۍ هلته پیل شوې چې "محراب" ئې په "دوکان" بدل شوی او مجاهد امام ئې په طماع، مداح او جبون خطیب او د اقتدار د خاوندانو په یوه مزدور، چې هم ئې طمعه له ماسوی الله نه وه او هم وېره. د همدې لپاره باید د امام د انتخاب په هکله ښه غور وشي، د مسلمانانو ولي الامر باید داسي څوك د دې مهمې دندې لپاره وټاکي چې د هغه له ایمان، تقوی او علم نه مطمئن وي او پدې ئې باور وي چې هغه له امامت نه د خلکو په لارښوونې او دیني روزني کي کار اخلي او هېڅکله لدې مقدسې وظیفې نه ځانته د معیشت د تأمین حرفه نه جوړوي. د دوی د معیشت د تأمین لپاره باید نوري عزتمني او پتمني لاري ولټول شي، د آذان او امامت په نامه له خلکو نه څه ترلاسه کول، په هیڅ مذهب کې جواز نلري، رسول الله صلی الله علیه وسلم عثمان بن ابی العاص ته وفرمایل: داسې مؤذن ونیسه چې په خپل اذان له چا بدله نه غواړي:

عَنْ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي الْعَاصِ قَالَ إِنّ مِنْ آخِرِ مَا عَهِدَ إِلَيّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنِ اتَّخِذْ مُؤَذِّنًا لَا يَأْخُذُ عَلَى أَذَانِهِ أَجْرًا يَحْتَسِبَ فِي أَذَانِهِ * رواه الخمسة

د اسلام دښمنانو د دین د سپکولو لپاره د امام او عالم د سپکولو لار غوره کړه، هغه ئې د بل دړې ته په ودرېدو او د یوې

(c) ketabton.com: The Digital Library

مړي، ډوډۍ، ترلاسه كولو لپاره سوال ته مجبور كړ او پدې ترتيب ئې د جومات امام د خلكو په ستر‌گو كې سپك او بې عزته كړ او د ولس له قيادت او مشرۍ نه ئې خلع كړ او د ده او نورو زعامت ئې خانانو، ملكانو، اربابانو او بډايانو ته وسپارو او هڅه ئې وكړه چې منبر او محراب د ظالمو او مفسدو واكدارانو د بقا لپاره د دعا په ځاى بدل شي.

د امام په امامت د مقتديانو رضايت ضروري دى، رسول الله صلى الله عليه وسلم هغه امام د لعنت وړ گڼي چې خلك د ده په امامت راضي نه وي او دى په خپل امامت ټينگار كوي. په دې هكله داسې فرمايي:

عَنِ ابْنِ عَبّاسٍ عَنْ رَسُولِ اللّه صَلّى اللّه عَلَيْه وَسَلّمَ قَالَ ثَلَاثَةٌ لَا تَرْتَفِعُ صَلَاتُهُمْ فَوْقَ رُءُوسِهِمْ شِبْرًا رَجُلٌ أَمّ قَوْمًا وَهُمْ لَهُ كَارِهُونَ و ..." رواه ابن ماجه

درې كسان داسې دي چې لمونځ ئې له سر نه د يوې لوېشتې په اندازه پورته نه درومي (نه قبلېږي) يو ئې هغه كس دى چې د خلكو امامت كوي په داسې حال كې چې خلك لده نه كركه لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مسجد آداب

د ځمکي په سر ترټولو غوره او مقدس ځای مسجد دی، په مسلمان د هغه خاص احترام لازم دی، مسجد ته د ننوتلو او وتلو په وخت کي باید د هغه آداب مراعات شي، د لاندنیو آدابو توصیه شوې:

دا غوره ده چي جومات ته په اوداسه داخل شئ، خو د جنابت په حالت کي باید له ننوتلو نه ډډه وشي.

رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایي:

عَنْ أم سَلَمَةَ قَالَتْ دَخَلَ رَسُولُ اللّه صَلّى اللّه عَلَيْه وَسَلّمَ صَرْحَةَ هَذَا الْمَسْجِدِ فَنَادَى بِأَعْلَى صَوْتِهِ إِنّ الْمَسْجِدَ لَا يَحِلُّ لِجُنُبٍ وَلَا لِحَائِضَ* رواه ابن ماجه

(c) ketabton.com: The Digital Library

جنب او حائضي شځي ته روا نده چي جومات ته ننوځي.

په هغه صورت کي چي د بوی ناك خوراك په وجه يا د خيرو، خولو په وجه له تا نه داسي تعفن پورته کېږي چي بل ځوروي، نو جومات ته له تلو ډډه وکړه.

رسول الله صلی الله عليه وسلم فرمايي:

مَنْ أَكَلَ مِنْ هَذِهِ الشَّجَرَةِ الْمُنْتِنَةِ فَلَا يَقْرَبَنَّ مَسْجِدَنَا ...
منفق عليه

چا چي لدي بوی ناکو بوټو(پياز او هوږي) نه څه وخوړل نو زمونږ جومات ته دي نه راځي.

- د جومات په دروازې له داخلېدو سره سم دا دعا وکړه:

اللّهُمّ افْتَحْ لِي أَبْوَابَ رَحْمَتِكَ ... رواه مسلم

باري خدايه! مالره د خپل رحمت دروازې پرانيزه.

- په هغه صورت کي په خلکو سلام واچوه چي آذان، اقامت يا خطبه نه ويل کېده او خلك په جمع نه وو ولاړ.
- جومات ته له داخلېدو سره سم د مسجد د تحيې دوه رکعته لمونځ ادا کړه.

رسول الله صلی الله عليه وسلم فرمايي:

إِذَا دَخَلَ أَحَدُكُمُ الْمَسْجِدَ فَلَا يَجْلِسْ حَتّى يُصَلِّيَ

(c) ketabton.com: The Digital Library

رَكْعَتَيْنِ* متفق عليه

له تاسو نه چي كوم كس جومات ته داخل شي نو تر هغه پوري دي نه كښېني چي دوه ركعته لمونځ ئې نه وي كړې.

- په خالي ځاى كي ودرېږه، ځانته په جومات كي ثابت ځاى مه ټاكه، د خلكو په او ږو تېرېدل او مخكي صف ته ځان رسول منع دي.

نَهَى رَسُولُ اللَّه صَلّى اللَّه عَلَيْه وَسَلَّمَ عَنْ ... وَأَنْ يُوطِّنَ الرَّجُلُ الْمَكَانَ فِي الْمَسْجِدِ كَمَا يُوطِّنُ الْبَعِيرُ* رواه ابوداود والنسائي

رسول الله صلى الله عليه وسلم لدې نه منع كړې چي څوك په جومات كى ځانته خاص ځاى و ټاكي، داسى لكه اوښ چي ځانته خاص ځاى غوره كوي.

- په جومات كي د راكړي وركړي خبري، سوال كول، ورك شى لټول، شور او زوږ كول منع دي.

رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايي:

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلّى اللَّه عَلَيْه وَسَلَّمَ قَالَ إِذَا رَأَيْتُمْ مَنْ يَبِيعُ أَوْ يَبْتَاعُ فِي الْمَسْجِد فَقُولُوا لَا أَرْبَحَ اللَّهُ تِجَارَتَكَ وَإِذَا رَأَيْتُمْ مَنْ يَنْشُدُ فِيهِ ضَالَّةً فَقُولُوا لَا رَدَّ اللَّهُ عَلَيْكَ* رواه الترمذي والدارمي

كه څوك مو وليدو چي په جومات كى څه پلوري او يا ئې اخلي نو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورته ووايئ: په تجارت کي دي گټه ومشه، او که مو وليدو چي په هغه کی ورك شوی شی لټوي نو ورته ووايئ: الله دې درته پيدا نکړي.

- له جومات نه او جومات ته د تلو لـه لاري نه ناولي او مضر شيان لرې کول، د جومات معطره کول، پاکول او روښانه کول د ثواب کارونه دي.

رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمايي:

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عُرِضَتْ عَلَيَّ أُجُورُ أُمَّتِي حَتَّى الْقَذَاةُ يُخْرِجُهَا الرَّجُلُ مِنَ الْمَسْجِدِ ... رواه الترمذی وابوداود

ما ته زما د امت د اعمالو بدلې راوښودلی شوې، حتی د هغه چا اجر هم چي له جومات نه پرېوتي او ناپاك شيان باسي.

عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ أَمَرَ رَسُولُ اللَّه صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِبِنَاءِ الْمَسَاجِدِ فِي الدُّورِ وَأَنْ تُنَظَّفَ وَتُطَيَّبَ *

رواه ابوداود والترمذی

رسول الله صلی الله علیه وسلم په کليو کی د جوماتونو د جوړولو، پاکولو او معطر کولو امر کړی دی.

- جومات د مؤمن لپاره داسي وي لکه اوبه د ماهي لپاره، او د منافق لپاره داسي لکه قفس د مرغه لپاره.

(c) ketabton.com: The Digital Library

رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمايي:

المؤمن في المسجد كالسمك في الماء والمنافق في المسجد كالطيرفي القفس.

- د امام وینا او خطبې ته باید په ډېر دقت سره توجه وشي.

رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمايي:

عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّه صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ تَكَلَّمَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ وَالْإِمَامُ يَخْطُبُ فَهُوَ كَمَثَلِ الْحِمَارِ يَحْمِلُ أَسْفَارًا وَالَّذِي يَقُولُ لَهُ أَنْصِتْ لَيْسَ لَهُ جُمُعَةٌ *...

رواه احمد

څوك چي د جمعې په ورځ، هغه وخت چي امام خطبه وايي، خبري کوي د هغه بوده په څېر دی چي کتابونه پرې بار وي.

- له جومات نه د وتلو په وخت کي دا دعا وکړه:

اللهم اني أسئلك من فضلك العظيم

باري خدايه! ستا د ستر فضل سوال درته کوم.

رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمايي:

عَنْ أَبِي أُسَيْدٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّه صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا دَخَلَ أَحَدُكُمُ الْمَسْجِدَ فَلْيَقُلِ اللَّهُمَّ افْتَحْ لِي أَبْوَابَ رَحْمَتِكَ وَإِذَا خَرَجَ فَلْيَقُلِ اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مِنْ فَضْلِكَ *

(c) ketabton.com: The Digital Library

رواه مسلم
څوك چي جومات ته داخلېږي نو وايي دي: خدايه د خپل رحمت دروازې راته پرانيزه،او چي له جومات نه وځي نو وايي دي: خدايه ستا كرم او فضل غواړم.

- له جومات سره ستا د زړه رابطه بايد تل ټينګه وي او له هرلمانځه نه وروسته بايد ستا په زړه كي دا تمنا وي چي ژر د بل لمانځه وخت راورسېږي چي ته جومات ته ځان ورسوې.

رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايي:

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنّ رَسُولَ اللّه صَلّى اللّه عَلَيْهِ وَسَلّمَ قَالَ سَبْعَةٌ يُظِلُّهُمُ اللّهُ فِي ظِلّه يَوْمَ لَا ظِلّ إِلّا ظِلُّهُ ... وَرَجُلٌ كَانَ قَلْبُهُ مُعَلّقًا بِالْمَسْجِدِ إِذَا خَرَجَ مِنْهُ حَتّى يَعُودَ إِلَيْهِ ...
متفق عليه
اوه كسان داسي دي چي په هغه ورځ به ئې الله په خپل سيوري كې ساتي چي د ده له سيوري پرته به بل سيورى نه وي ... لدي كسانو نه يو هغه دى چي زړه ئې په جومات پوري تړلى وي، له وتلو نه بيا تر هغه چي جومات ته بېرته راوګرځي ...

- د غايب او له جماعت نه د محروم شوي ورور پوښتنه وكړه، كه بيمار وو عيادت ته ئې ورشه، له جمعې نه يا مجبور او مريض وروسته كېږي يا منافق.

(c) ketabton.com: The Digital Library

- اساساً باید لمونځ په جماعت سره ادا شي، انفرادي لمونځ د مجبوریت په حالت کي په استثنایي ډول جایز شوی، که کله له لومړۍ جمعې نه محروم شوې د انفرادي لمانځه په ځای په بلي جمعې کي لمونځ ادا کړه.

د لمانځه او جماعت تارك

قـرآن د کـافرانو پـه خـلاف د جګـړې توقـف د دوی د وژلـو، نیولو، محاصره کولو او دوی ته په هر قدم کې د کمین نیولو خاتمه په هغه صورت کې جایز ګڼي چې:

- له کفر او لـه اسـلام سـره لـه د ښـمنۍ نـه خپلـه بیـزاري او توبـه اعلان کړي.
- لمونځ وکړي.
- زکات ورکړي

لکه چې فرمايي:

فَإِن تَابُوا وَأَقَامُوا الصَّلَوٰةَ وَءَاتَوُا الزَّكَوٰةَ فَخَلُّوا سَبِيلَهُمْ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ * التوبة: ٥

که ئې توبه وکړه، لمونځ ئې قايم کړ او زکات ئې ورکړ، نو لاره ئې

(c) ketabton.com: The Digital Library

خوشې کړئ، بيشکه چي خدا ی بخښونکی مهربان دی،

لدې آيت نه په ښرگنده توگه معلوميږي چي د لمانځه له تارکينو او د زکات له مانعينو سره جگړه کېدی شي، ابوبکر صديق رضی الله عنه په همدې آيت باندي استناد وکړ او د هغو خلکو په خلاف ئې د جگړي فيصله وکړه چي د اسلام د عوا ئې درلوده خو د زکات له ورکړي ئې امتناع کوله. رسول الله صلی الله عليه وسلم فرمايي:

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللّه صَلّى اللّه عَلَيْهِ وَسَلّمَ قَالَ وَالّذِي نَفْسِي بِيَدِه لَقَدْ هَمَمْتُ أَنْ آمُرَ بِحَطَبٍ فَيُحْطَبَ ثُمّ آمُرَ بِالصّلَاةِ فَيُؤَذّنَ لَهَا ثُمّ آمُرَ رَجُلًا فَيَؤُمّ النّاسَ ثُمّ أُخَالِفَ إِلَى رِجَالٍ فَأُحَرّقَ عَلَيْهِمْ بُيُوتَهُمْ* متفق عليه

زما دي په هغه ذات قسم وي چي زما ژوند د ده په واك کي دی چي ډېر ځله مي اراده کړې چي د لرگيو راغونډولو امر وکړم، نو چي راغونډ کړی شی، بيا د لمانحه ادا کولو هدايت ورکړم، نو آذان وشي، او بيا چا ته ووايم چي د خلکو امامت وکړي، خلك په مسجد کي پريږدم او ولاړ شم او د هغو کسانو کورونه وسوځوم چي جومات ته ندي حاضر شوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

قنوت

قنوت هغه دعا ده چې له ډېري زارۍ سره توأم وي، د دې دعا ځيني خاص الفاظ روايت شوي چې د وتر واجب د آخري رکعت له رکوع نه د مخه او د مصيبتونو په وخت کي د سهار لمانځه د آخري رکعت په قومه کي لوستل کېږي، چې ځيني ئې دا دي:

اللهم انا نستعينك و نستغفرك و نؤمن بك و نتوكل عليك و نثنى عليك الخير و نشكرك و لانكفرك و نخلع و نترك من يفجرك. اللهم اياك نعبد و لك نصلى و نسجد و اليك نسعى و نحفد و نرجوا رحمتك و نخشى عذابك ان عذابك بالكفار ملحق*

الهي! له تا نه مرسته غواړو، له تا نه بخښنه غواړو، په تا ايمان

(c) ketabton.com: The Digital Library

راوړو، په تا توکل کوو، په تا غوره ثنا وایو، ستا شکر په ځای کوو او ناشکري دي نه کوو، بدکاران پرېږدو او ترې لېري کېږو. اې باري خدایه! یوازي ستا عبادت کوو، ستا لمانځنه کوو، تا ته سجده کوو، ستا په لوري هڅه کوو، ستا عبادت کي هاند کوو، ستا د رحمت هیله کوو، او له عذاب نه دي وېرېږو، ستا عذاب حتماً په کافرانو پرېوتونکی دی.

قَالَ الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ رَضِي اللّه عَنْهمَا عَلّمَنِي رَسُولُ اللّه صَلّى اللّه عَلَيْهِ وَسَلّمَ كَلِمَاتٍ أَقُولُهُنّ فِي الْوِتْرِ اللّهُمّ اهْدنِي فِيمَنْ هَدَيْتَ وَعَافنِي فِيمَنْ عَافَيْتَ وَتولّنِي فِيمَنْ تَوَلّيْتَ وَبَارِكْ لِي فِيمَا أَعْطَيْتَ وَقنِي شَرّ مَا قَضَيْتَ فَإِنّكَ تَقْضِي وَلَا يُقْضَى عَلَيْكَ وَإِنّهُ لَا يَذِلُّ مَنْ وَالَيْتَ تَبَارَكْتَ رَبّنَا وَتَعَالَيْتَ* رواه الترمذی

اې مولا! مونږ هدایت کړې د هغو په شان چي تا هدایت کړي، عافیت مو په برخه کړې د هغو په شان چي تا ورته عافیت ورکړی، او زمونږ پالنه وکړې د هغو په شان چي تا ئې پالنه کړې، په هغه څه کي چي مونږ ته دي راکړي برکت واچوې، د خپلو پرېکړو له شر نه مو وساتې، فیصلې خو ته کوې، ستا په خلاف فیصله نشي کېدی، ته چي له چا سره دوستي وکړې، هیڅکله به ذلیل نشي، او عزتمن به نشي هغه چي ته ئې دښمن وګڼې، بابرکته یې اې زمونږ ربه او لوړ یې، له تا نه بخښنه غواړو او ستا په لوري درګرځو او توبه کوو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اللهم اغفرلنا و للمؤمنين و المؤمنات، و المسلمين و المسلمات اللهم اصلحهم و اصلح ذات بينهم و الف بين قلوبهم و انصرهم على عدوك و عدوهم اله الحق، لا اله غيرك.

ای مولا ربه! مونږ ته بخښنه وکړې او با ایمانه نارينه او ښځو او مسلمانه نارينه او ښځو ته، خدايه! دوی اصلاح کړې، او د دوی ترمنځ اړيکي اصلاح کړې، او زړونه ئې سره نژدې کړې، ستا په دښمن او د دوی په خپل دښمن ورته بری ورکړې، اې حقيقي معبوده! له تا نه پرته بل معبود نشته.

اللهم عذب الكفرة و الق فى قلوبهم الرعب و خالف بين كلمتهم و انزل عليهم رجزك و عذابك و انزل بهم بأسك الذى لا ترده عن القوم المجرمين.

مولا ربه! کافران تعذيب کړه، په زړونو کي ئې وېره واچوه، په نظراتو او خبرو کي ئې اختلاف راولاړ کړه، په دوی خپل اضطراب او عذاب رانازل کړه، خپل هغه مصيبت په دوی نازل کړه چي له مجرمانو نه ئې نه ردوې.

اللّهُمَّ رَحْمَتَكَ أَرْجُو فَلَا تَكِلْنِي إِلَى نَفْسِي طَرْفَةَ عَيْنٍ وَأَصْلِحْ لِي شَأْنِي كُلَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ*

الهي! ستا د رحمت هيله کوو، خپلو ځانونو ته مو د سترګو رپ په اندازه ونه سپارې، ټولي چاري مو راته روغي کړې، له تانه پرته بل معبود نشته.

(c).ketabton.com: The Digital Library

يا حى يا قيوم يا ذالجلال و الاكرام يا ارحم الراحمين، برحمتك نستغيث فاغثنا.

اې تل ژونديه! اې قايموونيکه! اې د جلال او اکرام خاونده! اې ترهر مهربان نه زيات مهربانه! ستا په رحمت درته استغاثه کوو، زمونږ لاس نيوى وکړه.

اللهم فارج الهم و كاشف الغم رحمان الدنيا و الآخرة و رحيمهما ، ارحمنا رحمة من عندك تغنينا بها عن رحمة من سواك.

الهي! د انديښنو وړونکيه، دغمونو پاى ته رسونکيه، د دنيا او آخرت رحمان او رحيمه خدايه! له خپلي خوا په مونږ داسي پيرزوينه وکړې چي له تا نه پرته د بل چا له پيرزويني نه مو بې نيازه کړې.

اللهم اقسم لنا من خشيتك ما تحول به بيننا و بين معصيتك، و من طاعتك ماتبلغنا به جنتك، و من اليقين ما تهون به علينا مصائب الدنيا ، اللهم لا تجعل مصيبتنا فى ديننا ، اللهم لا تجعل الدنيا اكبر همنا و لا مبلغ علمنا و لاغاية رغبتنا و لا تسلط علينا بذنوبنا من لا يخافك و لايرحمنا.

الهي! له خپل خشيت او ترهي نه مونږ ته هغه څه راپه برخه کړې چي زمونږ او له تا نه د معصيت ترمنځ خنډ شي او له خپل طاعت

(c) ketabton.com: The Digital Library

څخه هغه څه چي ستا جنت ته مو ورسوي او له يقين او باور نه هغه څه چي د دنيا مصيبتونه راباندي آسانه کړي. الهي! په ديانت کي مو کومه ستونزه او مصيبت راپيدا نه کړې، الهي! دنيا راته ترټولو ستره انديښنه او زمونږ د علم وروستی حد او د خپل رغبت غايه او پای ونه ګرځوې. او زمونږ د ګناهونو په وجه هغه څوك را باندي مسلط مکړې چي له تا نه وېره نلري او پر مونږ رحم نکوي.

اللهم اعنا و لا تعن علينا، اللهم انصرنا و لا تنصرعلينا ، اللهم اهدنا و يسر الهدی لنا ، اللهم انصرنا علی من بغی علينا .

الهي! زمونږ مرسته وکړې او بل ته په مونږ مرسته ورنکړې، الهي! مونږ ته بری راکړې او بل په مونږ برلاسی مه کړې، الهي! مونږ ته لارښوونه وکړې او په سمي لاره تګ راته آسانه کړې. الهي! په هغه چا مونږ ته بری راکړې چي په مونږ ئې تېری کړی.

اللهم اغننا بحلالك عن حرامك، و بفضلك عن من سواك.

الهي! په خپل حلال رزق دي مونږ له حرامونه بې نيازه کړې او په خپل فضل دي مونږ له تا نه پرته له بل چا نه مستغني کړې.

سبحانك اللهم و بحمدك نشهد ان لا اله الا انت نستغفرك و نتوب اليك.

(c) ketabton.com: The Digital Library

الهي! پاکي تالره ده او ستاینه دي، شهادت ورکوو چي له تانه پرته بل معبود نشته، بخښنه درنه غواړو او ستا لوري ته درګرځو او توبه کوو.

که کولی شې د وتر لمونځ دي حتماً د شپې وروستۍ برخي ته پرېږده او هغه وخت د تهجد د څو رکعته لمونځ په پای کي د وتر لمونځ ادا کړه.

له الله جل جلاله سره د راز او نیاز او د دعا د ژر قبلېدو ډېر ښه وخت همدا د شپي دربیمه برخه ده، هلته چي نور په خواږه خوب بېده وي، هري خوا ته چوپتیا وي، له دنیوي فکرونو او مصروفیتونو نه فارغ او حواس دي جمع وي.

رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایي:

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّه صَلَّى اللّهم عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَحِمَ اللَّهُ رَجُلًا قَامَ مِنَ اللَّيْلِ فَصَلَّى وَأَيْقَظَ امْرَأَتَهُ فَصَلَّتْ فَإِنْ أَبَتْ رَشَّ فِي وَجْهِهَا الْمَاءَ، رَحِمَ اللَّهُ امْرَأَةً قَامَتْ مِنَ اللَّيْلِ فَصَلَّتْ وَأَيْقَظَتْ زَوْجَهَا فَصَلَّى فَإِنْ أَبَى رَشَّتْ فِي وَجْهِهِ الْمَاءَ * رواه ابن ماجه

الله دي پر هغه سړي رحم وکړي چي د شپې پاڅي، لمونځ وکړي او خپله ښځه هم ویښه کړي ترڅو لمونځ وکړي، که چېري پورته نشوه نو څو څاڅکي اوبه ئې پرمخ وشیندي. الله دي پرهغه ښځي رحم وکړي چي د شپې پاڅي، لمونځ وکړي او خپل خاوند د لمانځه لپاره ویښ کړي که چېري پورته نشو نو څو څاڅکي اوبه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ئې پرمخ وشيندي.

د دي مختصری رسالې په پای کې باید ووایم: که له ما نه څوك پوښتنه وکړي چي په خپل ژوند کي له کوم څه نه ترهر څه زیات خوند او لذت اخلې؟ نو په خدای قسم چي زما د زړه ځواب به دا وي:

د شپې په زړه کي هغه لمونځ چي په هغه کي مي د ډېري اوښکي له سترګو وبهېږي، هومره چي ټول مخ، ږېره او د سجدې ځای مي په اوښکو لوند شي.

وآخردعوانا ان الحمد لله رب العالمين

(c) ketabton.com: The Digital Library

Get More e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library